

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj San Mateo

Iyikyapatajwewejmej Jesucristo

¹ Nigaj ijkuilijto' itokamej yej iyikyapatajwewejmej Jesucristo,* yej tepiltzimpa katka iga David iwán David tepiltzimpa katka iga Abraham.

² Abraham mochij tetaj iga Isaac, iwán Isaac mochij tetaj iga Jacob, iwán Jacob mochij tetaj iga Judá iwán iyikniwán.

³ Judá iwán isiwa' yej itoka' Tamar mochijkej tetajmej iga Fares iwán Zara. Fares mochij tetaj iga Esrom. Esrom mochij tetaj iga Aram.

⁴ Aram mochij tetaj iga Aminadab, iwán Aminadab mochij tetaj iga Naasón, iwán Naasón mochij tetaj iga Salmón.

⁵ Salmón mochij tetaj iga Booz, teye' itoka' Rahab. Booz mochij tetaj iga Obed, teye' itoka' Rut. Obed mochij tetaj iga Isaí.

⁶ Isaí mochij tetaj iga rey David, David kipiá' se ipiltzin yej itoka' Salomón yej kita' iwán inón siwa' yej isiwa'pa katka Urías.

⁷ Salomón mochij tetaj iga Roboam, iwán Roboam mochij tetaj iga Abías, iwán Abías mochij tetaj iga Asa.

⁸ Asa mochij tetaj iga Josafat, iwán Josafat mochij tetaj iga Joram, iwán Joram mochij tetaj iga Uzías.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Cristo".

⁹ Uzías mochiĵ tĕtaj iga Jotam, iwán Jotam mochiĵ tĕtaj iga Acaz, iwán Acaz mochiĵ tĕtaj iga Ezequías.

¹⁰ Ezequías mochiĵ tĕtaj iga Manasés, iwán Manasés mochiĵ tĕtaj iga Amón, iwán Amón mochiĵ tĕtaj iga Josías.

¹¹ Jeconías iwán iyikniwán itajmej itoká' Josías. Inĵimej ipilowán onokoj kuá' rey de país Babilonia kipresoĵwij israelĵtajmej iga kiwigakej Babilonia.

¹² Kuá' kĵskeja Babilonia, Jeconías kipiá' ipiltzin yej itoká' Salatiel. Iwán Salatiel kipiá' ipiltzin yej itoká' Zorobabel.

¹³ Zorobabel mochiĵ tĕtaj iga Abiud, iwán Abiud mochiĵ tĕtaj iga Eliaquim, iwán Eliaquim mochiĵ tĕtaj iga Azor.

¹⁴ Azor mochiĵ tĕtaj iga Sadoc, iwán Sadoc mochiĵ tĕtaj iga Aquim, iwán Aquim mochiĵ tĕtaj iga Eliud.

¹⁵ Eliud mochiĵ tĕtaj iga Eleazar, iwán Eleazar mochiĵ tĕtaj iga Matán, iwán Matán mochiĵ tĕtaj iga Jacob.

¹⁶ Jacob mochiĵ tĕtaj iga José, yej iwewej María. Inĵinya María yej iye' Jesús, inĵinya Jesús yej tiktokáwĵáj Cristo.

¹⁷ Ijkón panoj catorce tĕtajwewetkej yej ipilówampa ipilowán Abraham este iga onókoya David. Panoj nõ catorce tĕtajwewetkej yej ipilówampa ipilowán David este kuá' israelĵtajmej kiwigakej preso Babilonia, iwán panoj se'o' máj catorce tĕtajwewetkej este kuá' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

18 Ijkín iga onoko Jesucristo: María yey iye' Jesús onóyaya iga yawi monamiktiti iwán José. E' kuá' aya monamiktiáj, María xóloyowi' iga ipoder iyEspíritoj Dios.

19 Iwán José yey mochiwas iwéj María, poxsan katka ye'nemiá, iwán ayo' kinekiá mamonamikti iwán María; e' malej ijkón, José akinekiá mamomati iga María óno'ya iwán se' taga'; yéj kejlantoya iga ichtákan mamokajtewakan.

20 Mieḡ inón kejlantoya, kochi' iwán kiteḡmi' iga se iyángel† Dios wáaj iwán ijkín kijlij:

—José, tej yey ipiltzín ipilówampa David, amo ximajmawi iga timonamiktiá iwán María, iga inón xolo' yey kitalaxwijto', inónwa' kimá' iyEspíritoj Dios.

21 Yéj yawi kitati se ichoochín, iwán tiktokawij JESÚS,‡ iga yéj yawi kimánawiti igentej iga ayo' makichitokan yey ayekti.

22 Inón sucederój iga mamochiwa kensan ikya kijtoj toTeko ipan se profeta§ kuá' kijtoj ijkín:

23 Se takotzín yey aya kichijchimi taga', xóloyowis iwán kitas ichoochín,

motokawij Emanuel,

yey kijtojneki: Dios ono' towan.*

24 Kuá' José isa' iga temiktoya, kichij kensan kijlij iyángel Dios iwán kíkui'ya María iga isiwa'.

---

† 1:20 1:20 Xikita glosario “Ángel”. ‡ 1:21 1:21 Jesús kijtojneki “yey kimánawia”. Jesús kimánawiti inomej yey moconfiarowaj ipan yéj iga ayá' kinkochiwas ken kajasi iga kichijkej yey ayekti. § 1:22 1:22 Xikita glosario “Profeta”. * 1:23 1:23 Is 7:14

²⁵ E' José aya kitechowaya María este iga onoko ikone'. Iwán inón kone' kitokawijkej JESÚS.

2

Reyejmagojmej yawij kitatij Jesús

¹ Jesús onoko Belén, se altepe' yej ono' ipan estado de Judea. Íkuá' mandarojtoya rey Herodes.* Entonces asikej Jerusalén sekin tajtaga' yej walkej ikisáyampa tonatí'. Inomej tajtaga' momachtijkej ken iga ojonokej sitalimej, iwán kijliáj Reyejmagojmej.

² Iwán tatajantinemiáj:

—¿Kán ono' irrey judiyojmej yej nacérojo'? Nejemēn nikitakej isitalin ne-iga ikisáyampa tonatí' iwán niwalkej nikweyimatiłtikoj.

³ Kuá' inin kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá te kichıwaya, iwán inewi gente de Jerusalén akojasiajo' no te kichıwayaj.

⁴ Iwán Herodes kinotza' inochi ijefejmej sacerdotejmej iwán inochi yej tamachtiáj ipan iley Dios. Iwán kitajtankej kan yawi naceroti Cristo.

⁵ Yejemēn kijtojkej:

—Yawi naceroti ipan altepe' yej itoka' Belén yej ono' ipan estado de Judea. El profeta kijkuiloj ijkın:

⁶ Tej, Belén, yej tono' ipan estado de Judá, malej iga ti-altepetzın, e' ayéj yej máj ti-alımpa, no tivalerowa kensan inomej wejweyi altepe' yej ono' ipan estado de Judá; iga ipan tej yawi kisati se yej mandarowa,

* **2:1 2:1** Xikita glosario "Herodes".

vej yawi kicuidaroti nogentej de Israel.†

⁷ Iwán el rey Herodes kichtakanotza' vej kitekej sitalin; íkuá'ya kimatiltijkej keman nokta nesiko in inón sitalin.

⁸ Iwán Herodes kititan Belén inomej tajtaga', kijlijkej ijkín:

—Xakan Belén, xiktemotij inón choolintzin este kan xikasikan. Kuá' ankasíkeja, xine-ijlikij sej iga nej no manía manikweyimatiltiti.

⁹ Kuá' tami' kikakikej vej kijtoj Herodes, Rejejmagojmej yájkija. Iwán inón sitalin vej kitekej ikisáyampa tonati', tapanotiaya iwán moketzato kan nokta ono' choolintzin.

¹⁰ Kuá' kitekej inón sitalin poxsan yolpakikej.

¹¹ Iwán kalakkej kalijti', iwán kitekej choolintzin iwán María vej teye'. Motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej choolintzin. Iwán yejemen kikixtijkej regalojmej iga kimakakej choolintzin, oro, incienso iwán mirra vej ken bálsamo.

¹² Iwán Dios kitemiktij inomej iga ayo' nokta mayakan kan ono' Herodes; inón iga yejemen yajkij sej ichamej, e' ipan se'ya ojti.

José, María iwán Jesús cholowaj iga yawij ipan país vej itoka' Egipto

¹³ Kuá' rejejmagojmej yájkija, se iyángel Dios kitemiktiko José, iwán kijlij:

—Ximoketza, xikuiga Egipto choolintzin iwán iye'. Ómpao' xonokan este kuá' sej nimitznotzas. Porque Herodes yawi kitemoti choolintzin iga makimikti.

---

† 2:6 2:6 Miq 5:2

14 Iwán José moketza' tayowakan, kiwiga' Egipto choolintzin iwán iye'.

15 Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inín mochij iga mamochiwa yej Dios kijtoj ipan se profeta, ijkín ijkuiijto': "Este Egipto niktotza' noPiltzin."‡

*Herodes tatekimaka iga mamomijmikti choo-
lilín*

16 Kuá' Herodes kimati' iga kikajkayajkej inomej reyejmagojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwán tatekimá' iga makimijmiktítij nochi choo-
lilín yej aya kipiáj ome años, yej chantitokej Belén iwán ipan altepemej yej najna'san onokej. Herodes kijtoj ome años, iga anka achón an kiwigaya Jesús, ke'san kijtojkej reyejmagojmej.

17 Iwán ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkín ijkuiijto':

18 Mokagui' iga wa'tzajtziło' ipan altepe' yej itoká' Ramá.

Chokalo' iwán poxsan moknomatilo'.

Rakelwa' in yej choga' iga ipilowan,

iwán awel moyoltalij, iga ipilowan kimijmik-
tilíjkeja.Š

19 Kuá' mi'ya Herodes, se iyángel Dios kitemiktij José ompa Egipto, kijlij:

20 —Ximoketza, xikuiga choolintzin iwán iye' iwán xaj sej Israel kan amonoyaj iga mikíkeja inomej yej kimiktijnekiáj choolintzin.

21 Iwán José moketza' iwán kiwiga' choolintzin iwán iye' ipan país de Israel.

‡ 2:15 2:15 Os 11:1 Š 2:18 2:18 Jer 31:15

22 E' kuḁ' José kimati' iga mandarówaya sej Arquelao yej ipiltzimpa Herodes ipan tajli de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kitemiktij, kijlij iga mayawi ipan estado de Galilea, iwán ompiga yajkij.

23 Kuḁ' asikej ipan estado de Galilea, mochantitoj ipan altepe' yej itoka' Nazaret. Inín mochij iga mamochiwa ken kijtojkej profetajmej iga Jesús chantitos Nazaret.

3

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

1 Inón vej Juan yej tabautizarowa* asi' ipan desierto† yej ono' ipan estado de Judea iga kipowa ye'noticiaj,

2 iwán kijtowa:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkatis iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej.

3 De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kuḁ' kijtoj:

Mokaki a'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa:

“Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.”‡

4 Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello§, iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuḁa chapolin iwán kuayojnekti.

---

* **3:1 3:1** Xikita glosario “Bautizar”. † **3:1 3:1** Xikita glosario “Desierto”. ‡ **3:3 3:3** Isa 40:3 § **3:4 3:4** Xikita glosario “Camello”.

5 Iwán kiskej de Jerusalén, de Judea iwán inochi yej chantitoyaj najna'san weya' Jordán iga kikakikoj Juan.

6 Iwán kuá' la gente motenxítónkeja iga kichikej yej ayekti, íkuá'ya Juan kibautizárowaya inomej ipan weya' Jordán.

7 E' kuá' Juan kita' iga nemi yayaj mia' fariseojmej* iwán saduceojmej† iga nõ mamobautizárokān, kijlijkej:

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuá' Dios yawi tacastigaroti?

8 Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti.

9 Amo ximoweyimatikan iga ankijtowaj: “Nememen no-ikyapatajwewejmej Abraham”; ¡Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichywa ipilowan Abraham!

10 Háchajwa' óno'ya iga yawi motzoztontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.‡

11 Nej nimitzbautizárowaj iga a'ti, iga manesi iga anmoyolpatákeja. E' yej wı-o', yawij mitzbautilizárotij iga el Espíritu Santo iwán iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwán nej ni alín ayá' neajasi iga manikuiguili iga'.

12 Yéj kikiztkijto' yej iga kichijchywa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e'

---

* 3:7 3:7 Xikita glosario “Fariseo”. † 3:7 3:7 Xikita glosario “Saduceo”. ‡ 3:10 3:10 Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij.

itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' s̄ewis.Š

Mobautizaroj Jesús

¹³ Iwán Jesús k̄isa' Galilea, iwán asito kan Juan tabautizarojtoya ipan weya' Jordán, iga no mamobautizaro.

¹⁴ E' Juan akinekiá makibautizaro, kijlij:

—¿Te iga tiwí' iga nej manimitzbautizaro? Nejwa' in yej nikneki iga tej xinebautizaro.

¹⁵ E' Jesús kijlij Juan:

—Inán tej amo t̄e xikijto; iga ijkón kajasi iga matikch̄iwakan inochi ken Dios kineki.

Iwán Juan motemá' iga kibautizaroj Jesús.

¹⁶ Kuá' Jesús tami' mobautizaroj, k̄isa' ipan a'ti. Iwán tapowi' cielo, iwán kita' iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita s̄e jojtoko, iwán moketzako iyakapan.

¹⁷ Iwán mokagui' ipan cielo s̄e tájt̄ol yej kijtoj:

—Inín nokta in noPiltz̄in yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyolchikajto'.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makich̄iwa yej ayékti

¹ Iwán iyEspíritoj Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kan ayá' ch̄antitoló', iga ompiga Tzitzimi' makita siga ayá' kich̄iwaltij yej ayékti.

² Jesús ayá' takuaj cuarenta días iwán cuarenta yówal, iwán mayana'.

³ Iwán Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makich̄iwa yej ayékti, kijlij:

Š **3:12 3:12** Kijtojneki iga yej ye'nemij, Dios yawi kimānaw̄iti e' yej ayá' ye'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas.

—Siga teĵya nokta iPiltzĭn Dios, xikijli inĭmej temej iga mamochiwakan pan.

⁴ E' Jesús kijlij Tzitzimi':

—Ijkĭn ijkuilijto' itájtł Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', nō wel ono iga kichĭwa ken kijtowa itájtł Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwĭga' Jesús ipan weyi-altepe' Jerusalén, kitejkawĭltij este iyĭxko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan,*

⁶ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teĵya nokta ipiltzĭn Dios, este nigaj ximopatānalti talpan; iga itájtł Dios ijkĭn ijkuilijto':

Dios kitĭtanis iyāngelejmej iga mamitzpalewĭkan, iga mamitzmajkuiĭtikan iga amo ximokxiwĭteki ipan te'ti.†

⁷ Jesús kijtoj:

—Nō ijkuilijto' itájtł Dios: “Amo xiktajtānili moTēko Dios iga makichĭwa tejté iga san manesi iga wel kichĭwa.”

⁸ Se' vej Tzitzimi' kiwĭga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko, iwán kinextilij inochi paĭsmej yej ono' ipan inĭn tajli iwán inochi yej kipiáj;

⁹ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Nej nimitzmas inewi inĭn siga timo-tankuāketza iga xineweyimatĭlti.

¹⁰ Iwán Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notēnoj, iga ijkĭn ijkuilijto' itájtł Dios: “Xikweyimatĭlti moTēko Dios iwán xikchĭwa kensan yéj kineki.”

* **4:5 4:5** Xikita glosario “Weyitiopan”. † **4:6 4:6** Sal 91:11,12

11 Iwán Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwán walkej angelejmej iga kipaľewikoj in Jesús.

Jesús pewa iga tamachtía

12 Kuá' Jesús kimati' iga Juan kipresojuwijkej, yajki ipan estado de Galilea.

13 E' ayá' kawi' Nazaret kan íchan katka, sino que yajki mochantito ipan altepe' yej itoká' Capernaum. Inón altepe' onoya ipan aten iwán ipan ital Zabulón iwán Neftalí.

14 Ijkín kichij Jesús iga mamochiwa yej el profeta Isaías ijkín kikuiloj:‡

15 Ítal Zabulón iwán Neftalí,
ipan inón ojti yej yawi lám̄ar, iyikampa weya'
Jordán,

ipan Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej.

16 Inomej gente yej ken onoyaj kan takomichkan iga ayá' kixmatiáj Dios, ken tikita kitawijkej se weyi tawilyo' iga asi' itájtol Dios.

Inomej majmatoyaj iga mamikikan,
e' inán kitawijkeja weyi tawilyo'.

17 Iwán ikua'ya Jesús pewa' kipowa itájtol Dios, kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkawas iga yawi reinaroti§ Dios.

Jesús kinotza' nawí atarrayerojmej

18 Jesús nejnentiaya ipan aten laguna yej itoká' Galilea. Ompa kita' Simón yej no itoká' Pedro, iwán Andrés yej iyíknimpa. Yejemen

---

‡ 4:14 4:14 Isa 9:1-2 § 4:17 4:17 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayaroytoyaj ipan inón a'ti.

¹⁹ Iwán Jesús kijlij inomej:

—Xinētokakan, iwán nikchīwas iga ankechkoskej yej manētokakan ken inán topoj ankikitzkiáj.

²⁰ Iwán imanín kikajtejkej iyatarrayajmej iwán kitokákeja Jesús.

²¹ Iwán achi máj nejnenkej, kitakej omen tajtaga', Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Ompa onoyaj ipan ákal iwán itaj. Ompa kitamanijtoyaj iyatarrayajmej. Iwán Jesús kinotza' in inomej.

²² Iwán íkuá'san ompa kikajtejkej itaj iwán ákal. Iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtiá mia' gente

²³ Jesús panoj noyan ipan estado de Galilea, tamachtijtinemiá ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej. Kipowaya ye'noticiaj ken iga Dios yawi reinaroti. Iwán kachitaltij nochi yej sese'pa iga wetitoyaj.

²⁴ Iwán noyan momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachitaltijtinemi', iwán no kiwiguilijkej yej kipiayaj de sese'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tatapoliwij, yej kipiayaj malespíritoj iwán yej ikxitakuawayaxtoyaj. Iwán nochi inimej kachitaltij Jesús.

²⁵ Mia' de Galilea kitokakej Jesús, yej chantitoyaj ipan ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis, iwán de Jerusalén iwán inewi no de Judea, iwán inomej yej chantitokej iyikampa weya' Jordán.

5

Jesús tamachtiá ipan tepe'

¹ Kuá' Jesús kita' inewi gente yej kitokatine-miáj, tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motalij. Iwán idiscipolomej* kiyawalojkej.

² Iwán Jesús pewa' kimachtij idiscipolomej, ijkín kijtoj:

³ —Pakij yej kimachiliáj ipan iyalmajmej iga yejemensan awel te kichiwaj iwán ijkonya iga kitemowaj Dios, iga yejemena kiplaskej Dios iga iTekomej.

⁴ 'Pakij yej chokaj, Dios yawi kiyolchikawati inomej.

⁵ 'Pakij yej moalimpamatij, iga yejemen mochiwaskej itatki inon tajli yej Dios kijtoj iga kimakaskej.

⁶ 'Pakij yej kipoxyolmakatokej iga kichiwasnekij yej yekti, inomej sí, Dios kipalewij.

⁷ 'Pakij yej ta-ikneliáj, iga Dios yawi no kiknelitij inomej.

⁸ 'Pakij yej ipan iyalmajmej kejlantokej yej yekti, yejemen sí kitaskej Dios.

⁹ 'Pakij yej kinekij iga maonolo tamelá, iga Dios kijlij iga yé ipilowan.

¹⁰ 'Pakij yej kiknochiwaj iga san kichiwaj yej Dios kineki, iga yejemena kiplaskej Dios iga iTekomej.

¹¹ 'Xipaktokan kuá' mitzijijliáj kuajkuantas iwán kuá' mitziknochiwaj iwán kuá' mitzpantiáj iga ankichiwaj yej ayekti, iga san nej annetokaj.

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Discípulo".

12 'Xipaktokan iga ipan cielo yawij mitz-makatij yej pox yekti; iga ijkón nō kiknoχhijkej profetajmej yej ikya onoyaj.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwán ken yej tawiáj

13 'Amejemen ipan inín tajli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istaweli', ¿téjaso' iga moneki? Ayo' yekti iga nité, sino que motajkáliya iwán motatáksaya.

14 'Amejemen nō ken antawilmej ipan inín tajli. Sē weyi-áltepe' yej ono' iyixko tepe' awel miyana.

15 Niga motatiá sē cándil iga mamotali itampa tejté, majwa' motaliá ajko iga makitawi yej onokej kalijti'.

16 Ijkonsan nō amejemen xikchiwakan yej yekti iyixtaj la gente, iwán kua' mitzitaskej iga ankichijtokej yej yekti, kiweyimatiltiskej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtía ipan la ley

17 'Amo ankijoskej iga niwalaj iga nikpoloko iley Moisés o kan tamachtijkej profetajmej. Nej ayá' inón nikchiwako, majwa' nikchiwako ken iga nokta kajasi iga mamochiwa ken tatekimakaj.

18 Iwán nō nimitznojma-ijliáj, miej iga onos cielo iwán tajli, nisé punto nisé letra awel mopolowa ipan iley Moisés, este que nochi mamochiwa yej mochiwas.

19 Inón iga yej kiyokakajtewa iga kichiwa ken tatekimaka sē iley Dios, malej iga inón ley nésiki' ayá' máj tē te-ijliá, wan ijkón matamachti, inón mo-itas ken yej ayéj tē iteki kan reinarowa Dios. E' yej makichiwa ken ikuilijto' la ley iwán

ijkonsan nō kinextiliá sekin iga makichiwakan, inón máj kiye'itaskej kan reinarowa Dios.

²⁰ Iwán nō nimitzijliáj, siga ayá' máj anye'nemij que fariseojmej iwán ken yej tamachtíáj ipan la ley, nikēman ayá' ankalakiskej kan Dios reinarowa.

Jesús tamachtía iga amo mamokuejkuesolo

²¹ 'Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwan iga: "Amo xitamikti, siga agaj tamiktiá, makimiktikan." Ijkón kijtoj iley Moisés.

²² E' inán nimitzijliáj iganan se mamokuejkueso iwán iyiknīn, Dios yawi kijuzgaroti. Iwán yej kijliá iyiknīn: "Tixeto", inón kikītzkiskej yej máj mandarowaj. Iwán yej kijliá iyiknīn: "Tipáchtol", yaṭi kan ono' tiwelon yej ayí' sewi.

²³ 'Siga tia tikmakati iyofrendaj Dios ipan altar† iwán tikejlanṭewa iga mitzkuesowilijto' mognīn,

²⁴ ómpao' xikajṭewa moofrendaj itenoj altar iwán xaj achto ximoyoltaṭiti iwán mognīn. Íkuṭya sí welja tiktaliti moofrendaj.

²⁵ 'Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwīgaj iyixtaj juez, ipan ójtisan ximotajolti iga ximoyoltaṭi iwán. Porque siga mitzwīga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko.

²⁶ Nimitzijliá iga atikīsas ompa este que xixixṭawa inewi ke' mitztajtaniliáj.

Jesús tamachtía iga yej namiktito' amo mayawi wan se'

† 5:23 5:23 Xikita glosario "Altar".

27 'Moisés este ikyay kijtoj: "Yej namiktito' amo mayawi wan se'."

28 E' nej nimitzijliáj siga se taga' kitachiliá se siwa' iwán ipan iyalmaj kinekiskiyaya magui' mamásiya íwan, ininwa' taxíma'ya nokta, malej iga kejlan ipansan iyalmaj.

29 'Siga se moyix mitzchíwaltiá yej ayekti, xikixti iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moyix que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis.

30 Siga moye'ma' mitzchíwaltiá yej ayekti, xiktzonteki iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moma' que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis.

Jesús tamachtiá iga amo mamokawakan yej namiktitokej

31 'Moisés no este ikyay kijtoj: "Siga se taga' kikawa isiwa', makimaka se ama' kan makijto iga mokájkeja."

32 E' nej nimitzijliáj yej kiyokakawa isiwa' malej iga isiwa' ayá' nemi yawi wan se', inón taga' kichíwa iga isiwa' mamasi wan se'; iwán inón se' taga' yej íwan monamiktij no taxíma.

Jesús tamachtiá iga amo matajurado

33 'No ankimatij iga amo-ikyapatajwan kijli-kej: "Amo xikelkawa iga tikchíwa yej iyixtaj toTeko tikijtoj nokta iga tikchíwas."

34 E' nej nimitzijliáj iga amo xiktalikan agaj o tejté iga testigo kuá' ankijtowaj iga anchíwaskej tejté. Niga cielo iga ompa mandarowa Dios;

35 niga tajli iga ompa kitaliá iyikxi Dios; niga Jerusalén iga inonwa' iciudad el Rey yej kipoxweyimatij.

36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchiwa iga se motzónkal mamochiwa ista' o pisti'.

37 Máj yejti iga xikijto “kena” kuá' tikmati iga tia tikchiwati, iwán xikijto “ayá'” kuá' tikmati iga ayá' tia tikchiwati. Yej ayá' ijkón kichiwa, kichiwa yej ayekti.

Jesús tamachtiá iga amo mamajasikan iga mo-ijiyaj

38 'Moisés este ikyay kijtoj:‡ “Siga agaj mitzxkopewa, nō xixkopewa, iwán siga agaj mitztankopewa, nō xiktankopewa.”

39 E' nej nimitzijliáj iga amo ijkonsan nō xikchiwili yej mitzchiwiliá yej ayekti; majwa' siga agaj mitzxaygatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitzmaga.

40 Iwán siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzkuiliá mokuach, xikmaka nō makiwiga mochamarraj.

41 Iwán siga agaj mitztekimaka iga xikuiguili tejté yej etí' se kilómetro, tej xikuiga ome kilómetro.

42 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka. Agaj yej kineki mitztaķewiliá tejté, amo xikijli iga ayá'.

Kén iga matikchokilikan yej te-ijiyaj

43 'Moisés este ikyay kijtoj: “Xikchokili moknín iwán xikijiya yej mitzijiya.”

44 E' nej nimitzijliáj xikchokilikan yej mitzijiya, xikyē'ijlikan yej mitzmajliáj,

‡ 5:38 5:38 Ex 21:24

xikch̄iwil̄ik̄an yej yēkti yej ayá' mitzye'itaj, xiktajt̄anil̄ik̄an Dios iga maye'onok̄an inomej yej mitzpantiáj iwán mitziknoch̄iwaj.

⁴⁵ Ijkón amejemen anmoch̄iwaskej ipilówampa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yéj kich̄iwa iga matawi tonati' kan ono' yej kich̄iwa yej yēkti iwán yej kich̄iwa yej ayēkti, iwán kit̄itani nō tiawá' iga yej ye'nemij iwán iga yej ayompa nemij.

⁴⁶ E' siga amejemen ankich̄okiliáj yejsan nō mitzch̄okiliáj, ¿té anmot̄aniliáj iga ijkón ankich̄iwaj? Este yej kicobr̄arowaj impuestoŝ iga Roma ijkón nō kich̄iwaj.

⁴⁷ Iwán siga ankisaludarowaj yejsan amokn̄in, ijkón ayá' nemi ankich̄iwaj tejté yej sekin nō akich̄iwaj. Ijkón nō kich̄iwaj yej ayá' k̄ixmatij Dios.

⁴⁸ Xipoxye'nemik̄an, ijkón kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochipa kich̄iwa yej yēkti.

6

Jesús tanextiliá iga matikch̄iwak̄an yej yēkti iyixtaj Dios

¹ Jesús nō kijtoj:

—Kua' ankich̄iwaj tejté yej yēkti, amo xikch̄iwak̄an iga san mamitzitak̄an. Siga ijkón ankich̄iwaj, amoTaj Dios yej ono' ipan cielo ayá' mitzmasuk̄ej nité.

² Kua' tikpalewiá agaj yej amotapialiá, amo xikpojt̄inemi ken kich̄iwaj inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij iga kipojt̄inemij tiopan-ijti' iwán

---

Ŝ 5:46 5:46 Xikita glosario "Impuestos".

kajkan panolo iga makiweyimatiltikan. Nimitz-ijliáj iga inomej inonsan motaniliáj, iwán Dios ayá' kiye'ita.

³ E' tej kuá' agaj tikpalewiá yej amotapialia, amo xikmatilti ni agaj.

⁴ Majwa' xikchiwa ichtákan. Iwán Dios yej mitzitzto' iga ichtákan nemi tikchiwa yawi mitzmakati yej pox yekti.

Jesús tamachtiá ken iga matitajtokan wan Dios

⁵ 'Kuá' antajtowaj wan Dios, amo xikchiwakan ken inomej yejsan mopajpantiáj iga ye'nemij, inomej kiye'matij iga ejkati-oradowaj tiopan-ijti' iwán ipan calle kansan makitakan. Nimitzno-jma-ijliáj iga inimej inonsan motaniliáj, iwán Dios ayá' kikakij.

⁶ E' tej kuá' titajtowa wan Dios, xikalaki kalijti', iwán ximokaltzakua iwán xitajto wan Dios yej ompa ono' mowan. Iwán Dios yej mitzitzto' kan ichtákan nemi ti-oradowa, yawi mitzmakati yej tiktajtani.

⁷ 'Kuá' titajtowa iwán Dios, amo xikojpa-ijto tajtolmej yej ayá' mitzpalewiá kansan mawejkawa iga titatapojo' iwán Dios, ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. Yejemen an kijtowaj iga ijkón kichiwaj, majya kikakiskej Dios.

⁸ Amo xikchiwakan ken yejemen; iga amoTaj Dios kimátiya te mitzpolowaj malej iga aya ankitajtaniliáj.

⁹ Amejemen ijkín xitajtokan iwán Dios:
NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimatilti motoka'.

¹⁰ Xirreinarókiya.

Mamochiwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochiyto' ipan cielo.

11 Notakualmej yej nochipa moneki, xinemakakan aman.

12 Xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti, ijkón ken nejemen nõ nikelkawiliáj yej nechiwilijkej yej ayekti.

13 Xinepalewikán iga amo manikchiwasnekikan yej ayekti; amo xinesemakakan kuá' Tzitzimi' nechiwaltijnekij yej ayekti.

Iga tej nokta yej tirreinarowa, iwán tej yej nochi wel tikchiwa iwán inón moweyipoder nochipa nokta onos. Ijkónyawa'.

14 'Siga ankelkawiliáj yej agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo nõ mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

15 E' siga ayá' ankelkawiliáj yej mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj ayá' nõ mitzelkawiliskej yej ayekti ankichiwaj.

Jesús tamachtiá ken iga mamayunaroło

16 'Kua' anmayunarowaj, amo manesi iga anmoknomatij ken inomej yej san mopajpantiáj iga ye'nemij. Yejemej kinekij makitakan iga mayunarojtokej. E' nimitznojma-ijliáj iga yej inón kichiwaj, kipiaja yej motanilijkej.

17 E' tej kuá' timayunarowa, ximotzijtzikui iwán ximixami,

18 iga amo manesi iga timayunarojto'. Petz moTaj Dios yej ichtákan mowan ono', yéjsan kimatis yej nemi tikchiwa. Iwán iyixtaj tokniwan mitzmkas yej kajasi iga mamitzmaka.

Yej mitzyoltilana

19 'Amo xiknejnechkokan yej pox valerowa nigaj ipan tajli kan wel kitolowa wechi iwán wel ankinempoloskej, iwán kan wel kalakij yej tachteki.

20 Máj yekti xiknejnechkokan ipan cielo komati yej pox valerowa.* Ompa ateyi wechi yej tanempolowa, iwán niga no yej tachteki ay'ya kalakiskej.

21 Porque kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejantos.

Yej mitztawía

22 'Moyix ken tikita se cándil yej mitztawía; siga moyix yekti, mitztawijos.

23 E' siga moyix ayekti, tonos ken kuá' takomichkan. Siga inón cándil yej tikpiá ayá' tawía, poxsan titakomititos.

Dios iwán tomín

24 'Ayagaj wel kipiá ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiyé'itas, iwán se' kijiya, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilanaj tomín.

Amo xitayokoyakan

25 'Nimitzijliáj: Amo xitayokoyakan iga te anyawij ankikuatij iwán te anyawij ankonitij iga wel xonokan, niga amotzótzol yej anakakiskej. ¿Ix ayá'taj máj valerowa amovidaj que tákual, iwán amocuerpoj máj que tzótzol?

26 Ximixkuijikan ipan totomej yej patantinemij; yejemen ayá' tokaj niga tapixkaj

---

* 6:20 6:20 Inín mochjwa kuá' se kichjwa ken Dios kineki.

iwán ayá' nō kenaj yej mopixka. E' malej ijkón, Dios yej amóTajpa kitamaka nō inōmej tōtōmej. ¡Amejemen máj anvalerowaj que tōtōmej!

27 ¿Iwán a' de amejemen iga san matayōkoya wel weyás se' alín?

28 'Iwán, ¿te iga nō amejemen antayōkoyaj iga amotzótzol? Ta' xikitakan ken iga weyáj xōchimej ipan akawalyoj, ayá' tekipanowaj niga tajzomaj.

29 E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inōmej xōchimej yej mojmōnsajtikej.

30 Iwán siga Dios ijkón kimōnsajchīwa kuaxi-wiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mōsta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztzotzolyōtiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan Dios?

31 Inón iga amo xitayōkoyakan iwán amo xikijtokan: “¿Te niawij nikuatij? o ¿te niawij nikonitij? iwán ¿kan niawij nikasitij notzotzolmej yej nikajakiskej?”

32 Yej ayá' kixmatij Dios tayōkoyaj iga nochi inín; e' amejemen ankipiáj se' amoTaj yej ono' ipan cielo yej kimati te mitzpolowaj amochan.

33 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwán xikchīwakan ken yéj kineki, iwán ijkón nochi inimej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij.

34 Amo xitayōkoyakan iga yej mōstapa mochīwas, yej mōstapa, mōstapaya sej ankitaskej. Ono' komati yej teyōlmiktiá ipan sejsé día.

7

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

¹ 'Amo xitajuzgarokan, iga Dios amo no mamitzjuzgarokan.

² Iga Dios yawi mitzjuzgarotij ijkón kensan sekin ankiuzgarowaj. Achón ke' agaj anki-makaskej, achonsan no Dios mitzmkaskej.

³ ¿Te iga tikixtachiliá moknín iga kipiá tasoltzín ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?*

⁴ Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá moknín: "Noknín, achi manimitzkixtili tasoltzín yej tikpiá ipan moyix"?

⁵ ¡Tej yej timopajpantiáj iga tiye'nemi!, xikixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix moknín.

⁶ 'Yej itatki Dios amo xikmakakan pelomej, amo santá' mitztzatzayanasej. Yej pox patiyoj amo xikmakakan koyamej iga amo makitaksakan.

Xiktajtaničan, xiktemočan iwán xikaltzotzonakan

⁷ 'Xiktajtaničan, iwán Dios mitzmkaskej; xiktemočan iwán ankasiskej; xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej.

⁸ Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

---

* **7:3 7:3** Kijtojneki: Ayompa tikchíwa siga tikpopowa moknín iga kichij alín yej ayékti kuá' tej tikchij máj komati yej ayékti.

9 '¿Ix wel se de amejemen kimakas ipiltzın se te'ti kuá' kitajtaniliá tákual?

10 ¿O ix kimakas kowa' kuá' kitajtaniliá se topoj?

11 Siga amejemej yej ankichiwaj yej ayękti, wel ankimakaj yej yekti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej yekti a'san iga kitajtanilij!

12 'Ijkón ken amejemen ankinekij mamitzchīwilikan sekin, ijkón no amejemen xikchīwilikan; ijkón kijtowa iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej.

Kalten yej tzolti'

13 'Xikalakikan ipan kalten yej tzolti'. Iga kalten iwán ojti yej tawiga kan mopoypololo, kojkojakti', iwán mia' yej ompa yawij.

14 E' kalten iwán ojti yej tawiga kan ono' Dios, poxsan tzolti', iwán ayá' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

15 'Amo mamitzkajkawawakan yej kijtowaj iga Dioski' kitajtqlmakaj. Inimej nésiki' até wel mitzchīwiliáj, e' máj ipan iyalmajmej ken tikita tekuanimej.

16 Amejemen wel ankixmatij ken iga nemi agaj ipansan yej kichiwaj; puej ayá' moteki uva† ipan witztako', niga no moteki itakilka amakuawi' ipan ista'witz.

17 Nochi ye'kuawi' ye'taki, iwán yej ayéj ye'kuawi', ayejyekti itakilka.

† 7:16 7:16 Xikita glosario "Uva".

18 Yej ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej ayá' yejyękti, niga yej ayéj ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej yekti.

19 Nochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán motatiá.

20 Inón iga amejemen ankixmatischej inomej san ken iga kichiwaj.

Ayá' nochi kalakiskej kan reinarowa Dios

21 'Ayá' nochi yej ne-ijliáj "noTęko, noTęko" yawij kalakitij kan reinarowa Dios, sino que inómejsan yej kichiwaj ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo.

22 Kuá' asis inón día, mia' yawij ne-ijlitij: "NoTęko, noTęko, nejemen nikpowakej motájtł, iwán ipan motoka' nikixtijkej małspiritojmej, iwán ipan motoka' nikchijkej mia' yej ayí' mo-ita."

23 E' nej nikijliskej: "Ayí' nimitzixmatikej; xicholokan notęnoj, amejemen yej ankichiwaj yej ayękti."

Qmen tajtaga' yej kalchiwaj

24 'Yej kikaki notájtł iwán kichiwa yej nikij-towa, ken tikita se taga' yej poxsan tajlanto' yej kichij íkal ipan se weyite'ti.

25 Walał tiawa', wejweyakej a'timej iwán walał ejeka' yej pox tajpalej ipan inón kajli; e' ayá' kiwetziltij iga tokto' ipan te'ti.

26 E' yej kikaki notájtł iwán ayá' kichiwa yej nikijtowa, inón ken tikita yej ayá' ye'tajlanto', yej kichij íkal ipan xajli.

27 Wajaj tiawa', wejweyakej a'timej, iwán wajaj ejeka' ipan inón kajli, iwán wetzi'. ¡Mela'xixitini' nokta!

28 Kua' Jesús tami' tajtoj, yej takaktoyaj san tajtachixtikajkej kén iga Jesús tamachtiaya;

29 iga ijkón ken tamachtiaya, nesía iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj ipan iley Moisés.

8

Jesús kachitialiá yej palantiá ikajlo'

1 Kua' Jesús temoj ipan tepe', poxsan kitokati-ajki.

2 Iwán kiná'techoj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra,* motankuaketza' iyixtaj Jesús, iwán kijtoj:

—NoTeko, siga tikneki, wel xinepajti.

3 Iwán Jesús kichijchin in inón yej wetitoya, kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Kua' inón kijtoj, achitiá' yej kipiaya lepra.

4 Iwán kijlij:

—Ta' xikaki, amo agaj xikijli; xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xiktali moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga nochi makimati iga tipájti'ya.

Jesús kachitialiá itekipanowani se capitán de Roma

5 Kua' Jesús asi' ipan altepe' Capernaum, se capitán de Roma yajki kitechoto Jesús iwán kiteki'tajtanilij,

* 8:2 8:2 Xikita glosario "Lepra".

⁶ kijlij:

—NoTeko, notekipanowani wetzto' nočan pan itapech iga poxsan kuajkualoto' isempan iwán este awel molina.

⁷ Jesús kijlij:

—Nej niati nikachitalti.

⁸ Inón capitán kijtoj:

—NoTeko, akajasi xikalaki nočan, san xikijto iga maachitiá notekipanowani, iwán achitiás.

⁹ Nej no ono' yej netekimaka iwán no niktekimaka soldadojmej. Kuá' niktítani se mayawi kanaj, yawi; iwán kuá' se' nikijliá iga mawiki, wi'; iwán kuá' nikijliá notekipanowani iga mächiwa tejté, kichiwa.

¹⁰ Kuá' Jesús inón kikagui', madmiradoj iwán kijlij yej kitokatinemiáj:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiaro ipan nej ken inín taga'.

¹¹ Nej nimitzijliáj iga poxsan witzeloj kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakiyampa', iwán motaliskej iga takuaskej wan Abraham, Isaac iwán Jacob ipan cielo kan reinarowa Dios;

¹² e' yej onóyaja[†] iga mayakan katka kan reinarowa Dios, kakiskej kan takomichkan, ompa chokaskej este tanguetzekaskej.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón capitán:

—Xaja močan, iwán mamochiwa ijkón ken ticredo.

Iwán íkuá'san in inón tekipanowani achitiá'.

Jesús kachitialiá imonqan Pedro

[†] 8:12 8:12 Judiyojmej

14 Jesús yajki çan Pedro, wän kasito imonan Pedro wetzto' ipan tapech iga kawanto'.

15 Jesús kimakitzkij, iwän ikua'san sewi' ika-jlo'; iwän mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialtiá mia' yej wetitokej

16 Kuá' tayowáti'ya, kiwiguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj malespíritojmej; iwän Jesús iga san kitekimá' malespíritojmej, kikijkixtij, iwän no kachitialtij nochí yej wetitoyaj.

17 Inín mochij iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Isaías: “Yéj tepajtij, iwän yéj teachitialtij.”‡

Yej kinekiáj makitokakan Jesús

18 Kuá' Jesús kita' iga poxsan kipolojtokej, kitekimá' idiscípulojmej iga maapanókanya ipan laguna.

19 Iwän se yej tamachtiaš ipan iley Moisés kitechoko Jesús, iwän kijlij:

—Tamachtiani, nej nikneki manimitz-tokatinemi kansan tia.

20 E' Jesús kijlij:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwän totomej kipiáj ixekemej; e' nej yej iPiltzın Taga'* anikpiá kan achi manimokuajtetonti.

21 Iwän se' idiscípuloj, kijlij:

—NoTeko, maniao' achto maniktokati notaj.

22 Jesús kijlij:

—Xineto, xikawili yej ken miktokej iga makitokakan yej miktokej.

‡ 8:17 8:17 Isa 53:4 § 8:19 8:19 Xikita glosario “Yej tamachtiaš ipan iley Moisés”. * 8:20 8:20 Xikita glosario “IPiltzın Taga”.

Jesús kipacholtiá ejeka' yej tajpalej

²³ Iwán Jesús tejkaj ipan weyi ákał, senyajki iwán idiscipolomej.

²⁴ Tajko laguna pewa' se ejeka' yej pox tajpalej este atemiaya ákał. E' Jesús kochtoya.

²⁵ Iwán idiscipolomej kixitijkej Jesús, kijlijkej:
—¡NoTeko, xinemanawikan! ¡Némiya ti-awetzij!

²⁶ Jesús kijtoj:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemen alintzin anmoconfiarowaj nopan!

Iwán Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán santakampolijtikawi'.

²⁷ Tajtaga' san tajtachixtikajkej, iwán kijtojkej:

—¿Ix a'taj yéj nokta an in inin taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

Tajtaga' de Gadara yej kipiáj malespíritomej

²⁸ Kuá' Jesús asi' iyikampa laguna ipan estado de Gadara, omen tajtaga' kiskej posantoj, iwán kitechojkej Jesús. Iyomextin kipiayaj mal espíritoj, wan poxsan tatatalochtiayaj, iwán ipan inon ojti ayágajo' wel panowaya.

²⁹ Iwán tzajtzikej:

—¿Té tikneki nowamej, tej Jesús yej iPiltzin Dios? ¿Ix tiwalaj aneyoka-iknochiwakoj malej iga aya asi hora?

³⁰ Iwán ayá' wejka iga ompa, takuajtinemiámia' koyamej.

³¹ Iwán malespíritomej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkín:

—Siga annekixtiáiyawa', xinétitanikan ipan koyamej.

32 Iwán Jesús kijtoj:

—Ómpayawa', xikalakitij.

Iwán inomej maļespīritojmej kiskej ipan tajtaga' iwán kalakitoj ipan koyamej; iwán nochi inomej koyamej mobarrancarojkej iwán wejwetzitoj ipan a'ti iwán ompa amikikej.

33 Yej kicuidarōjtinemiáj koyamej mokacholōjkej. Kuā' asikeja ipan altepe', kipojkej nochi yej mochi ipan inomej tajtaga' yej kipiayaj maļespīritojmej.

34 Iwán nochi yej chantitōkej ipan inon altepe' yajkij kan ono' Jesús. Iwán kuā' itenoja onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan italmej.

9

Jesús kachitialiá se taga' yej awel nejnemi

1 Iwán Jesús tejkaj ipan se weyi akal iga apanoj iwán asi' kan iyaltepe'.

2 Ompa kiwiguilijkej se taga' yej awel nejnemi nokta, wetztiaya ipan itapech. Kuā' Jesús kita' ken iga yejemen moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Amo ximajmawi nopij; nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawiliaya.

3 Iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kuā' inin kikakikej, kijtojkej ipan iyalmajmej: “Inin taga' iga ijkón kijtowa, kimālijliá Dios.”

4 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, kijtoj:

—¿Te iga ankejlamikij yej ayekti ipan amoalmajmej?

⁵ ¿Kéntaj máj wel manikijto: “Nochi yej tikchij yej ayękti nimitzperdonarowilija”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”?

⁶ Inán sí, nia nimitznętilitij iga nej yej iPiltzin Taga' ipan inın tajli wel nikperdonarowiliá yej se kichıwa yej ayękti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja močan.

⁷ Iwán moketza' iwán yákiya ichan.

⁸ Kuá' la gente inón kitakej, majmawikej iwán kiweyimatiłtijkej Dios iga kimá' inón poder tajtaga'.

Jesús kinotza Mateo iga makitoka

⁹ Jesús kisa' ompa kan onoya, iwán kita' se taga' yej itoka' Mateo, ewatoya kan kicobrarojtoya impuestos* iga Roma, iwán kijlij:

—Xinętoka.

Iwán Mateo moketza' iwán kitoga' Jesús.

¹⁰ Jesús takuajtoya kalijti', iwán asi' mia' yej kicobrarrowajaj impuestos iga gobierno iwán sekin yej ayá' ye'nemij, iwán kixnankej mesa iwán idiscipolomej Jesús.

¹¹ E' kuá' fariseojmej kitakej iga Jesús nemi sentakuaj iwán inomej, kitajtankej idiscipolomej:

—¿Te iga amomaęstroj sentakua wan yej kicobrarrowajaj impuestos iga Roma iwán yej kichıwaj yej ayękti?

¹² Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwán kijtoj:

---

* **9:9 9:9** Xikita glosario “Impuestos”.

—Yej yęktitokej, ayá' kajasi iga mamoa-chi-tialtikan, e' yej wętitokej, kena, kajasi.

¹³ Xaḱan iwán ximomachtikan yej kijtojneki ken ijkuilijto' itájtol Dios: “Nej nikneki xita-ikneḱikan; ayéj iga xinemiktilikan yolkamej.” Pues nej ayá' niwálah niknoṭzako yej kijtowaj iga ye'nemij. Majwa' niwálah niknoṭzako yej kichiwaj yej ayękti iga mamoyolpatakan.

Jesús kijtatanij ken iga mayunaroḱo

¹⁴ Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizarowa yajkij kan ono' Jesús, iwán kitajtankej:

—¿Te iga nejemen iwán fariseojmej nipoxmayunarowaj iwán modiscipolójmej ayá' mayunarowaj?

¹⁵ Jesús kijtoj:

—¿Ix wel moknoṃatitoskej te-ikniwan kan monamiktilo miej ompa ono' iwamej chokotzin yej monamiktiá? E' asiti día kuá' chokotzin kiwigaskej. Íkuá'ya sí mayunaroṣkej.

¹⁶ 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanás tzotzolsósol.

¹⁷ Awel no moakiá vino yej kichíjkejo' ipan ikyapakuetaxtekon† iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nęmpoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yękti mamoaiki vino yej kichíjkejo' ipan kuetaxtekon yej móchijo'. Ijkón apoliwis vino niga kuetaxtekon.

† 9:17 9:17 Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwapiltzın Jairo wın kachitiltij se siwa'

18 Mieĵ Jesús taťapojtóyao', asi' se yeĵ ki-mandarowa judiyojmeĵ, motankuaketa' itenoĵ, iwán kılĵı:

—Nosıwapiltzın nokto' mıgui', e' sıga tia noĵan, iwán tıktalıĵ moma' ipan nosıwapiltzın, ojpa-isas seĵ.

19 Jesús moketza' iwán yajki iwán idıscıpolojmeĵ iwán inón taĵa'.

20 Iwán se sıwa' yeĵ weťıtoya doce años ıga kıstoya ken imés yeĵ awel pachıwıá, kıteĵoj Jesús itepotztájbapa iwán kıchıĵchımılıĵ itempan isotantzótzol;

21 yeĵ kıĵtoj ipan ıyalmaj: “ıga san nıa nıkchıĵchımılıťı itzótzol, nıa nı-achıtıatı.”

22 E' Jesús tachá' itepotztaj, kıta' inón sıwa', iwán kılĵı:

—Xıpaķı, nopıĵ, tı-achıtıa'ya ıga tımoconfıaroj ipan neĵ.

Iwán ıkuá'san inón sıwa' achıtıa'.

23 Kuá' Jesús asi' ĵan inón jefe yeĵ itoķa' Jairo, kıta' ıga tapıttolo' ıga yáwıĵa kıtoķatıĵ yeĵ mıķto', iwán pox tzajtzıtolo' ıga ĵoķayaj.

24 Jesús kıĵtoj:

—Xıkısakan nıĵaj; takotzın ayá' mıķto', yeĵwa' koĵto'.

Iwán kıweĵwetzkılıĵkeĵ Jesús.

25 E' Jesús kıkıĵkıxtıĵ yeĵ onoyaj kılıĵtı', iwán kala', kımáķıtzkıĵ takotzın iwán kıpalewıĵ ıga moketza'.

26 Iwán noyan ipan inón taĵlı momatı' yeĵ Jesús kıchıĵ.

Jesús kitachaltía ome pachamej

27 Kuá' Jesús kisa' ompa, ome pachamej kitokakej, kitzajtzilijtiayaj:

—¡Achi xine-iknelikan tej yej iPiltzín‡ David!

28 Iwán kuá' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankiçredowaj iga wel nimitztachaltiskej? Pachamej kijtojkej:

—Kena, noTeko.

29 Iwán Jesús kijixchijchin in inomej pachamej, iwán kijtoj:

—Mamochiwa ijkón ken amejemen anmoconfiarojkej.

30 Iwán tachákeja. Iwán Jesús kitekimá' nokta inomej:

—Amo agaj xikijlikan.

31 E' yejemen kiskejsan ompa, kipojtinenkej noyan yej Jesús kichij.

Jesús kitajtoltiá yej nonoj

32 Kuá' kistiáyaja, sekin asikej yej kiwajliguulikej Jesús se nonoj yej kipiaya malespíritoj.

33 E' kuá' Jesús kikíxtija inón malespíritoj, welja tajtoj in nonoj. Yej ompa onoyaj san tajtachixtikajkej, kijtojkej:

—¡Ayí' mo-ita' ipan Israel ken inín!

34 E' fariseojmej kijtowayaj:

—Ijefej malespíritojmej kimá' inín taga' iga wel kikixtiá malespíritojmej.

Jesús kikneliá la gente

‡ 9:27 9:27 Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzín ipilówampa, inón iga kijliayaj iga ipiltzín.

³⁵ Jesús nentinemiá noyan ipan weyi altepemej iwán ipan alpetzitzin, tamachtijtinemiá ipan tiopamej ipan sejsé altepe'. Kipowaya ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán kachitialiaya inochi yej wetitokej iwán yej kualotokej.

³⁶ Kua' Jesús kita' yej ompa chapantokej, kiknelij iga kita' tayokoxtokej iwán siatokej iwán papayintokej, ken tikita borregojmej^s yej atekoyojkej.

³⁷ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nimitzijliáj, melá'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se weyi mijli yej némiya tayoksi.

³⁸ Inón iga xiktajtaniłikan yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*

10

Jesús kitapejpena doce iyapostolejmej

¹ Iwán Jesús kinotza' doce idiscipolojmej iwán kimá' poder iga wel makikixtikan malespíritojmej iwán iga wel makachititikan yej de sese'pa iga wetitokej iwán nochi yej kuajkualotokej.

² Inín itokamej yej Jesús kitapejpen iga itatitanimej yej nō kijliáj apostolejmej:* yej achto itoka' Simón, yej nō itoka' Pedro, iwán

^s **9:36 9:36** Xikita glosario “Borrego”. * **9:38 9:38** Kijtojneki iga makitajtaniłikan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. * **10:2 10:2** Xikita glosario “Apóstol”.

Andrés yej yéjpasan iyikn̄in; Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo;

³ Felipe, Bartolomé, Tomás, iwán Mateo yej kicobrarowaya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipiltz̄impa Alfeo; Lebeo yej n̄o itōka' Tadeo;

⁴ Simón yej ipart̄idoj nacionalista;† iwán Judas Iscariote, yej máj despuéj kinamá' Jesús.

Jesús kitekimaka apostolejmej iga makipowatij itájt̄ol Dios

⁵ Kuá' Jesús kit̄itan in̄imej doce apostolejmej, ijk̄in kijlijkej:

—Amo x̄akan k̄an ch̄antitokej yej ayéj judiyojmej, niga x̄akan ipan al̄tepēmej yej onokej ipan estado de Samaria;‡

⁶ majwa' x̄akan xikitatij judiyojmej yej pojpoli-jtinemij ken borregojt̄itzin.

⁷ Xikijlijtinemikan iga in̄an sí na'ya ono' iga Dios yawi reinar̄ot̄i ipan tejemej.

⁸ Xikachit̄ialtik̄an yej w̄etitokej, xiko-jpa-ixit̄ikan yej miktokej, xikpajtik̄an yej pal̄antokej ikajl̄omej iga kipiáj lepra, xikix̄tik̄an malesp̄iritojmej. Amejemen ayá' ankikojkej iga in̄in wel ankich̄iwaj, amejemen n̄o amo mamit̄ix̄t̄awakan iga in̄in ankich̄iwaj.

⁹ 'Amo n̄o xikuigakan ni al̄in tom̄in,

¹⁰ niga xikuigakan amomórral ipan ojti; niga se' amot̄zótzol, niga se' gakti, niga bastón; iga yej tekipanowa kajasi iga makitamakakan.

¹¹ 'Kuá' amasiskej ipan se al̄tepe' o al̄tepet̄zin, xiktemok̄an ompa agaj yej mitzye'itaj iwán

† **10:4 10:4** Xikita Lc 6:15. ‡ **10:5 10:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

ómpao' xikawikan ichan este que matami amotekipánol wan ankisaskej ipan inón altepe'.

¹² Kua' ankalakiskej ichan, xikijlikan iga maonokan tamelá.

¹³ Siga yej ompa chantitokej kajasi iga ijkón xikijlikan, ijkón mochiwas; e' siga ayá' kajasi, amo xiktajtanilikan Dios iga tamelá maonokan.

¹⁴ E' siga ayá' mitzomemawíaj niga mitzkakisnekij, xikisakan ipan inón kajli o ipan inón altepe' iwán xiktzejtzeloqan amokxi iga maxini talpínol.

¹⁵ Nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej chantitokej altepemej Sodoma iwán Gomorra. §

Kiknochiwaskej yej kitokaj Cristo

¹⁶ 'Ta' xikakikan, nej nimitztitanij ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.* E' xonokan listo ken tikita ankowamej, iwán ximochiwakan ken anjojtokomej iga amo agaj xikchiwilikan yej ayekti.

¹⁷ Amo xikelkawakan iga la gente mitzwigaskej kan ono' tekiwajmej, iwán mitzmagaskej ipan tiopamej.

¹⁸ Iwán iga notechko mitzwigaskej iná' gubernadormej iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtaj yejemej iwán yej ayéj judiyojmej.

---

§ **10:15 10:15** Yej ichan Sodoma iwán Gomorra pox ayekti kichijkej. Gn 19 * **10:16 10:16** Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej.

19 E' kuá' mitzwígaskěj iná' yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij; iga kuá' antajtoskej, Dios mitztajtolmakaskej.

20 Iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspíritoj amoTaj Dios in yej yawi tajtoti ipan amejemen.

21 'Se toknín yawi kitelwiti iyiknín iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzín iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan.

22 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej manetoka este que mamiki, yawi momanawiti.

23 Kuá' mitztalochtiskej ipan se altepe', xakan ipan se' altepe'; nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzín Taga' nia niwitzeti kuá' aya ampanowaj noyan ipan altepemej kan ichamej israelitajmej.

24 'Yej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, iwán nisé tekipanowaní ayá' máj tayakanto' que ipatrón.

25 Se discípulo makisentali iyalmaj iga mochiwas kensan imaestroj, iwán tekipanowaní kensan iteko. Siga nej yej nimandarowa ne-ijliáj iga niTzitzimi',† ¿ix ayá' no mitzijliskej iga amejemen no antzitzimimej yej annetokaj?

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

26 'Inón iga amo agaj xikmajmawilikan. Ateyi nité yej ichtakasan maono yej ayá' momatis, wan ateyi nité yej iyanto' yej ayá' monextij.

† 10:25 10:25 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

27 Yej nimitzijliáj kan tamichkan, amejemen xikpowakan noyan kan onolo'; yej nimitzich-taka-ijliáj, xitzajtzikan iga xikijtokan iga nochi makikaki.

28 Amo xikmajmawilikan yej wel mitzmiktiáj, iga awel kimiktiáj toalmaj; majwa' xikmajmaw-ilikan yej wel temela'polowa iwán wel kititani toalmaj kan tawewelkato'.

29 '¿Ix ayá' monamaka ome tototzitzin iga se tomintzin? E' malej ijkón, nisé toto' ayá' miki sin que amoTaj Dios amo makimati.

30 Pues este amotzónkal Dios kimati ke' ankipiáj.

31 Amo ximajmawikan, amejemen máj an-valerowaj que mia' tototzitzin.

Yej mixewiáj iga kijtowaj iga kitokaj Jesús

32 'Inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej no iyixtaj noTaj yej ono' ipan cielo, nia nikijtoti iga netoka.

33 E' yej iyixtaj la gente kijtowa iga ayá' netoka, nej no iyixtaj noTaj yej ono' ipan cielo nia nikijtoti iga ayá' netoka.

Jesús kijtowa iga ayá' wálawaj iga tamelá maonolo

34 'Amo ankijoskej iga nej niwálawaj ipan inin tajli iga tamelá maonolo; ayá' niwálawaj iga tamelá maonolo, sino iga mamokuejkuesojtolo.

35 Niwálawaj iga taga' makikuesowili itaj, iwán siwapiltzin makikuesowili iye', iwán siwámon makikuesowili imonán;

36 ijkón iga sejsé mokuejkuesoj iwánsan iyiknímejpa.

37 'Yej makichokili itaj o iye' máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka; yej makichokili iyokichpiltzın o isiwapiltzın máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka;

38 yej kinekis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,‡ ayá' kajasi iga mamochiwa nodiscipoloj.

39 Yej kineki san mamomanawi, yawi poliwiti, e' yej mamiki iga netoka, nochipa onos nowan.

Yej yawi temajmakati Dios

40 'Yej mitzomemawiaj, nejyawa' in yej neomemawiaj; iwán yej neomemawia nō ki-omemawiaj yej netitan.

41 Yej ki-omemawia se profeta yej kititani Dios, yawij kimakatij yej yekti kensan kimakaj se profeta, yej ki-omemawia se toknın yej te-ijiknın, yawij kimakatij yej yekti kensan kimakaj se toknın yej te-ijiknın.

42 Iwán si agaj kimaka yej nej netoka yej amoweyimati, malej alın seseka' ipan wájkal, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej yekti.

11

Juan kititani omen idiscipolojmej

1 Kuá' Jesús tami' kinonotza' inón doce idiscipolojmej, kisa' ompa iga yajki tamachtito iwán kipowato ye'noticiaj ipan altepemej yej onokej ipan tajli de Galilea.

---

‡ **10:38 10:38** "Kikechpanowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakan, este mamiki iga kitoka Cristo.

² Juan p̄reŝojtitoya w̄an kimati' yej Cristo nemi kich̄iwa. Iw̄an Juan kiṭitan ōmen idisc̄ipolomej iga makitatij Jesús,

³ iga ijk̄in makitajtanikan:

—¿Ix teja in Cristo yej yawi w̄itzeti, o nikch̄áskejo' sewo'?

⁴ Jesús kijtoj:

—Xakan xikijlitij Juan nochi yej nigaj nemi ankitaŷ iw̄an yej nemi ankikakij.

⁵ Xikpowilikan iga pachamej tachaja, koẋomej nejn̄emija, yej palantiayaj ikajlomej iga kipiáj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, in̄an takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja, yej ayá' motapialiáj, mopowiliá ye'not̄iciaj ken iga Dios tasalvarowa.

⁶ Paktos yej ayá' kikajt̄ewa iga moconfiarowa ipan nej.

⁷ Kuá' yájkija itat̄itanimej Juan, Jesús pe'ya tat̄apowa' de Juan, kijlij la gente:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koq̄lina ejeka'?

⁸ Siga ayá', ¿t̄étaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakiáj, onokej ich̄an reyejmej.

⁹ Iw̄an, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta.

¹⁰ De in̄onya Juan tajtowa kan ijk̄in ikuilijto': Nikt̄itani notat̄itan iga mo-ix̄taj matayakana, iga ken kuá' mamitzojt̄apoya.*

¹¹ Jesús n̄o kijtoj:

---

* **11:10 11:10** Malaquías 3:1

—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikyay este inán ateyi ni agaj yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

¹² 'Desde kuá' wálaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej kijiay iyojwi Dios, wán ono' yej kichiwaskij iga mapoliwi.†

¹³ Desde ikyay iwán este inán iga wálaj Juan, nochi profetajmej iwán iley Moisés, kijtojkej iga wí' reinaroki Dios.

¹⁴ Siga aneçredowaj, Juanwa' in profeta Elías yej witziaaya.‡

¹⁵ Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁶ 'Amejemen yej inampa amonokej aneçij ken tikita kókone' yej mawiltiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziliáj iyikniwan:

¹⁷ “Nejemen nimitztapitzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtojkej, nejemen nimitziknotakuikilijkej iwán ayá' anchokakej.”

¹⁸ Kuá' wálka Juan yej mayunarowaya iwán ayí' tawana', amejemen ankijtojkej iga kipiá malespíritoj.

¹⁹ Niwálaj nej iPiltzin Taga' yej nitakua iwán ni-ati, ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán yej kicobrarowaj impuestos iga Roma. Kuá' tikitaj iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, neçi iga Dios nochi kimati te kichijwa.

† **11:12 11:12** Ijkin wel nq motraducirowa: Desde kuá' wálaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyojwi Dios, wán este motojtopewaj iga makalakikan.

‡ **11:14 11:14** Malaquías 4:5

Yej ayá' kipatasnekij ken iga nemij

²⁰ Iwán Jesús pe' kajajwa' yej chantitokej ipan altepemej kan máj kichij milagrojmej yej ayi'pa mo-ita, iga yej ompa chantitoyaj ayá' nemi kikajte'wayaj iga kichiwaj yej ayekti, kijtoj:

²¹ —¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Anlástimajmej yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochijka milagrojmej yej ankitakej, yejemej ikyasán kikajtejkaj iga kichiwaj yej ayekti iwán monextiayaj iga kakiayaj itzotzolmej yej moakiá kuá' mikilo iga mokno'omatij iwán monejnexwiayaj.§

²² E' nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, máj mitzcastigaroskej que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.

²³ Amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? Majwa' yawij mitzakitij kan onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichamej altepe' Sodoma* kitayaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, inón altepe' onóyasan este inán.

²⁴ E' nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, amejemen máj mitzcastigaroskej que inomej de Sodoma.

Xiwitzekān notenoj iwán ximosewikan

²⁵ Iwán Jesús kijtoj:

---

§ **11:21 11:21** Monejnexwiayaj iga manesi iga momachiliayaj iga ayekti kichijkej. * **11:23 11:23** Yej ichamej Sodoma poxsan kichiwaj yej ayekti iwán Dios kipolojkej; Gn 18, 19

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyi-matiltiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij

²⁶ iga tej ijkón tikne'.

²⁷ Jesús nq kijtoj:

—NoTaj nema'ya inochi yej ono'. Ayagaj nemela'ixmati nej yej iPiltzin Dios, iséltisan teTaj Dios nemela'ixmati. Iwán ayagaj nq kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzin, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan.

²⁸ Xiwtzekan notennoj, amonochin amejemen yej ansiatokej iga antekipanowaj iwán an-etimiktokej, iwán nej nikchivas iga ximosewikan.

²⁹ Xicredokan yej nimitzijliáj, iwán ximixkuítikan ipan nej, nej ayá' lue nikuejkuesiwi, niga ayá' nimoweyimati ipan noalmaj; iwán anyolajkatiaskaj.

³⁰ Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichivaskej, iwán yej nimitzijliáj iga xikchiwakan, ayéj ken yej awel mochíwa.

12

Idiscipolojmej Jesús kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús iwán idiscipolojmej nemi panotiayaj mijiti'. Idiscipolojmej mayanakej, iwán pe' iga kitektiajkij trigo iga kikuajkej.

² Kuá' fariseojmej inón kitakej, kijlijkej Jesús:

—Ta' xikita, modiscipolojmej nemi tekipanowaj; inón ayekti iga mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

³ E' Jesús, kijtoj:

—¿Ix aya'taj ankileerojkej yej kichij David* iwán yej iwán senemiáj kuá' mayanakej?

⁴ Kala' tiopan-ijti' iwán kikuaj inõmpa pan yej kikuajpa sacerdote, inõmpa awel kikua David niga yej iwán nemiáj; wel kikuayaj petz sacerdotejmej.

⁵ ¿Ix nõ ayí' ankileerowaj iley Moisés iga sacerdotejmej ipan weyitiopan† wel tekipanowaj ipan día kuá' mosewilo?, iwán ijkón ayá' kichiwaj yej ayekti.

⁶ ¡Anyá sí nimitzijliáj iga nej majya sej que weyitiopan!

⁷ Mataj amejemen aya ankimatij te kijtojneki kan ijkín ijkulijto': "Nej nikneki xita-iknelikan, anikneki iga xinemiktilikan yolkamej."‡ Maga katka ankimatiáj, ayá' ankipantiayaj nodiscipolojmej yej nemi kichiwaj yej yekti.

⁸ Puej nej yej iPiltzín Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

Se taga' yej matakuawayaxto'

⁹ Iwán Jesús kisa' ompa iwán kala' tiopan.

¹⁰ Ompa onoya se taga' yej matakuawayaxto'. Iwán fariseojmej kitemowiliayaj ken makimawetziltikan Jesús, kitajtankej:

---

* **12:3 12:3** 1 Sam 21:1-6 † **12:5 12:5** Xikita glosario "Weyitiopan". ‡ **12:7 12:7** Oseas 6:6. Xikita glosario "Sacrificio".

—¿Ixtaj wel moachitialiá yej wētito' ipan día kuá' moşewilo?

¹¹ Jesús kijtoj:

—¿A'yéj de amejemen, siga kipiá se borrego iwán mawetzi xapoko ipan día kuá' moşewilo, ix ayá' yaj kikixtiti?

¹² ¡Iwán nej nimitzijliáj iga máj valerowa se taga' que se borrego! Inón iga wel moché yej yękti ipan día kuá' moşewilo.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón taga':

—Xikmelawa moma'.

Iwán kuá' kimélaja ima', yęktia'ya kensan se' ima'.

¹⁴ Kuá' fariseojmej kiskej kan ono' Jesús, mon-echkojkej iga kejlankej kén iga yawij kimiktij Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

¹⁵ Kuá' Jesús kimati' inón, kisa' ompa, iwán pox mia' kitokakej wán kachitaltij inochi yej wētitokej.

¹⁶ Iwán yej kachitaltiaya, kitekimá' iga amo makijtōkan a'yéj in yéj.

¹⁷ Inin mochi iga mamochiwa ken kijtoj profeta Isaías, kuá' kijtoj:

¹⁸ Ininya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen, yej nikpoxneki, iwán neyolchikajto'.

Ípan nia niktaliti noEspíritoj,
iwán yéj yawi kipowati ken iga nō wel
nikmanawiáj yej ayéj judiyojmej.

¹⁹ Ayá' tatenkuepilij niga tzajtzis,
ayagaj kikakis itájtōl ipan callejmej.

²⁰ Kikneliá yej ayá' tajpalej,

kipalewíá yej mosemakasneki, ken agaj yej kiti-
maka se cándil yej sewisneki,
ijkón kichíwas te kuá' noyan ipan tajli
mamochíwa yej yékti.

21 Iwán nochi gente de mia' paismej mocon-
fiaroskej ipan yéj iga kimanawiskej. §

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'

22 Iwán Jesús kiwiguilijkej se taga' yej pacha
iwán awel tajtowa iga kipiaya malespíritoj. Jesús
kachitaltij inón taga'; welja tachá' iwán welja
tajtoj.

23 Nochi gente san tajtachixtikajkej iwán kijto-
jkej:

—¿Ix an ininya in iPiltzín* rey David?

24 E' kuá' fariseojmej kikakikej inón, kijtojkej:

—Inín taga' kikixtiá malespíritojmej ipan
ipoder Tzitzimi', yej ijeféjmejpa inochi
malespíritojmej.

25 Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosep-
ankuejkuesowaj, inón país poliwiya; iwán siga
se altepe' o siga se familia mosepankuejkue-
sowaj, awel wejka'wa iga onos.

26 Ijkonan no Tzitzimi', siga igánajsan kikixtiá
malespíritojmej, yej yéjpasan itatki, inón ki-
jtojneki iga ayá' wejka'was iga tamis ipoder.

27 Iwán siga anepantiáj iga nej nikixtiá
malespíritoj iga ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj,
¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj malespíritoj?

§ 12:21 12:21 Is 42:1-4 * 12:23 12:23 Xikita Mateo 9:27

Yejémejsan monex̄tiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj.

28 Nej nikix̄tiá maļesp̄ritoj iga ipoder iyEsp̄ritoj Dios, iwán in̄n kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreināro ipan amejemen̄.

29 '¿Kén wel se kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikuļli yej itatki, siga ayá' achto kilpiá? Ijkón wel kikuļlij yej itatki.

30 'Yej ayá' kiye'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapopolowa.

31 'Inón iga nimitzijliáj, Dios wel kelkawiliá nochi yej agaj kichiwa yej ayekti iwán yej kijtowa yej ayekti; e' siga maļtajtowaj iga iyEsp̄ritoj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij.

32 Siga agaj maļtajtowa iga nej yej iPiltzin Taga', inón Dios kelkawilij; e' yej mamalajtowa iga iyEsp̄ritoj Dios, inón nikeman ay'ya kelkawiliskej niga ipan in̄n vida, niga ipan se' vida.

Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka

33 'Siga ye'kuawi', ye'taki; siga ayéj ye'kuawi', ayekti nō itakilka. Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka.

34 ¡Amejemen̄ ken ipilowan kowamej! ¿Kén anyawij ankijtoj yej ye'tajtōl siga amejemen̄ ankichijtokej yej ayekti? Puej yej ankijtowaj, ijkón ono' ipan amoalmaj.

35 Yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj ono' yej yekti, e' taga' yej aye'nemi kijtowa tajtōl yej ajayekti iga ipan iyalmaj ijkón kejlanto'.

³⁶ E' nej nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, nochi yawij motenximatij te iga ayompa tajtojkej.

³⁷ Iga inón yej tikijtoj, yawij mitzjuzgarotij, ómpaya nešis siga tikchij yej yeḱti o yej ayḱti.

Kinekij makitakān yej ayi'pa mo-ita

³⁸ Sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiāni, niknekij manikitakān iga xikchiwa yej ayi'pa mo-ita yej Diōssan wel kichjwa.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej ankichijtokej yej ayḱti iwán ayá' ankičedowaj Dios, annetajtaniáj iga m-nimitznextilikān yej ayi'pa mo-ita. E' ayá' nimitznextiliskej se'pa yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.

⁴⁰ Ijkón ken Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko topojwéj, ijkōnsan nō nej yej iPiltzīn Taga' nonos taltampa eyi día iwán eyi yówal.

⁴¹ Kuá' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayḱti; iga yej chantitokej Nínive, kuá' Jonás kipowa' itájtōl Dios, kikajtejkej iga kichiwayaj yej ayḱti; iwán nej majya sej que Jonás.

⁴² Kuá' Dios tajuzgaroj, moketas nō la reina yej mandaroj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnen iga makikakiki

yej kimati rey Salomón;† iwán nej majya sej que Salomón.

Mokuepa malesspíritoj kan onoya

⁴³ Jesús nō kijtoj:

—Kua' sē malesspíritoj kisa ipan sē taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa:

⁴⁴ “Nia sej nimokuepati nochan, kan nikisa.” Kua' mokuepa, kasi inón taga' ken sē kaji yej iselti ono', este tajtachpantolo' iwán tajejye'talijtolo'.

⁴⁵ Iwán yawi kikuiti se' siete malesspíritoj yej majya sej que yéj, iwán inochin mochantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' mochivas majya sej ayekti que achto. Ijkonsan nō mochivas iwán inimej gente yej ayá' ye'nemij.

Iye' wan iyokichikniwan Jesús

⁴⁶ Jesús kitatapowijtoyao' la gente, kuá' asi' iye' iwán iyikniwan. Awel kalakikej este kalijti' iga matajtokan wan yéj.

⁴⁷ E' agaj kimatiltij Jesús, kijlij:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán kinekij matajtokan mowan.

⁴⁸ E' Jesús kijlij inón yej kimatiltij:

—¿A'yéj noye' iwán a'yéj nookichikniwan?

⁴⁹ Iwán Jesús kimajpilwij idiscipolomej, iwán kijtoj:

—Nigaj ono' noye' iwán nookichikniwan.

⁵⁰ Yej kichiwa ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inonwa' in nookichiknin, nosiwa-iknin iwán noye'.

---

† 12:42 12:42 1 R 10:1-13

13

Ken iga mixkuñtilo ipan yej toka

¹ Inón día Jesús kisa' kalijti' iwán motalij ipan lagunajten.

² Iga póxsanya monechkolo', Jesús tejkaj ipan se weyi ákal iwán ompa motalij, iwán nochi toknimej kawikej ipan aten.

³ Iwán pewa' sese'pa iga tamachtij kan wel mamijxkuñtilo, kijtoj:

—Se taga' yajki tokato, kipapatanáltijpa trigo.

⁴ 'Kan nemi toktiá, ono' yej wetzitoj ipan oji, iwán walkej totomej iwán kikuajkej.

⁵ Ono' yej wetzito tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'.

⁶ E' kuá' tonatikisa', pilini', iwán wagui' iga ayá' monelwatij.

⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj wejweyakej iwán kijiyomiktij tato' iwán ayá' tagui'.

⁸ E' ono' yej wetzito ipan yé'tal, iwán poxsan mochij; sekin ipan sejsé imiawayo kitálij cien íyol ipan se íyol yej kitoga', iwán sekin kitálij sesenta íyol, iwán sekin treinta.

⁹ Yej annakasyojkej, xineye'kakikan!

Tejas in kan mamixkuñtilo

¹⁰ Iwán discipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿Te iga ipan mixkuñtilis tikmachiá la gente?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmatiltiá yej aya agaj kimati ken yéj reinarowa, e' yejemej awel kimatij.

12 Yej kipiá, yawij máj kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuilitij.

13 Inón iga sekin nikpowiliapa kan mamixkuítikan; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej pachamej, kikakij, e' ayá' kimatij te iteki, ken tikita yej ayá' takakij.

14 Ipan yejemej mochiwa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj:

Amejemen ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki;

ankitaskej, e' ken kuá' nité ayá' ankitakej.

15 Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej,

ayá' ye'takakij,

kitzajtzaktokej iyixmej;

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga matakakikan iga inakasmej,

niga makentenderokan iga iyalmajmej,

niga mawitzekan notenoj iga manikachitialtikán.*

16 'E' amejemen xipakikan iga anne-itztokej iwán ankikakij notájtól.

17 Nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwán reyejmej kitasnekiáj inín yej ankiztokej iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inín yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón kan mixkuítilo ipan yej toka

18 'Inán xikakikan, nia nimitzijlitij te kijtojneki inón kan mixkuítulo ipan inón yej toka.

---

* 13:15 13:15 Is 6:9,10

19 Yej kikakij ye'noticiaj yej tanextiliá ken iga reinarowa Dios iwán ayá' kimatij te kijtojneki, inómejwa' ken tikita inón íyol trigo yej wetzi' ipan ojti, iwán wí' Tzitzimi' iwán kelkawaltiá notájtol yej achá onoya ipan iyalmajmej.

20 Iwán inón íyol trigo yej wetzito tetzalan, inón kijtojneki yej kikakij itájtol Dios iwán poxsan pakij kuá' kicredójkejo'.

21 E' como ayá' wel monelwatiáj wejkatan, ayá' wejkatis iga moconfiarojtoskej nopan iga kuá' kipiás se prueba o kiknochiwaj iga kicredowaj itájtol Dios, ayá' kiyowíáj, iwán kikajtéwaja iga moconfiarowaj nopan.

22 Iwán inón trigo yej wetzi' ipan witzyoj, inón kijtojneki inómej yej kikakij itájtol Dios, e' poxsan kipiaskiej kuajkuantawaj yej ono' ipan inín tajli, iwán mokajkayawaj ipan tomín. Nochi inón, kichiwa iga itájtol Dios makelkawa iwán inón toknín awel kichiwa yej yekti

23 E' inón íyol trigo yej wetzito kan ye'tajli, inón kijtojneki yej kikakij itájtol Dios iwán kenderowaj. Inómej kichiwaj yej yekti ken tikita inón íyol trigo yej kimá' cien, sesenta iwán ken yej kimá' treinta íyol ipan se imiawayo.

Mixkuñtilo ipan chakalsaka' iwán íyol trigo

24 Jesús kipowa' se' kan mixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej kitoga' ye'semillaj ipan imil.

25 E' kuá' kojkochtólo'ya, wálaj se yej kijiya iteko mijli, iwán itzalan trigo kichtakatokako chakalsaka' iwán yákiya.

26 E' kuꝗ' weya'ya trigo iwán miꝗwatapanikej, íkuꝗ'ya neṣi' in inón chakalsaka'.

27 Iwán tekipanowanimej yajkij kitatoj iteko mijli, kijlijkej: “Patrón, esi inón semilla yej tiktoga' momilpan ye'semillaj, ¿ix kéntaj an iga ixwa' chakalsaka'?”

28 Iteko mijli kijtoj: “Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatokako.” Inomej monsojmej kijtojkej: “¿Ix tikneki maniakān manikwiwitatij?”

29 Iteko mijli kijtoj: “Amo, siga anyawij anki-wiwitatij chakalsaka', wel nō ankiwiwitaj trigo.

30 Xikajtewakan, kama sen-onokan este kuꝗ' motekis trigo; íkuꝗ' niktitanis tekipanowanimej yej makiwiwitakan achto chakalsaka' iwán makinechkokan iga makitatikan, iwán kinechkoskej trigo kan moena.”

Mixkuꝗtilo ipan mostazajyoloj

31 Jesús kinextilij se' kan mamixkuꝗtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita se iyol mostaza yej se taga' kitoga' ipan ítal.

32 Malej iga iyol mostaza máj alimpa de inochi yej ono'; e' kuꝗ' weyá mochiwa majya sej que nochi yej tokto' kan tatojtokalo, mochiwa weyi kuawéj iwán ipan imajma' moxeketiáj totomej.

Mixkuꝗtilo ipan levadura

33 Jesús tamachtij se' kan mamixkuꝗtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita levadura† yej se siwa' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

Te iga Jesús tamachtía kan wel mamixkuꝗtilo

† 13:33 13:33 Xikita glosario “Levadura”.

³⁴ Jesús nochipa tamachtij kan wel mamixkuñtilo, ayá' tamachtij siga ayá' tajtowa kan mixkuñtilo.

³⁵ Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta:

Nia nitajtoti kan wel mamixkuñtilo.

Nia nikijtoti yej aya i' momatiá este que Dios kichij tajli.‡

Jesús kijtowa te kijtojneki in chakalsaka'

³⁶ Jesús kikajtey la gente yej ompa onoyaj iwán yájkíya kaliñti', ompa idiscipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—Ta xine-ijlikan te kijtojneki on chakalsaka' yej ixwa' mijliti'.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Yej kitoka ye'semillaj inonwa' nej yej iPiltzin Taga'.

³⁸ Iwán mijli kijtojneki noyan ipan tajli. Ye'semillaj kijtojneki nochi yej kichiwaj ken kineki Dios, chakalsaka' kijtojneki yej kichiwaj ken kineki Tzitzimi'.

³⁹ Yej ta-ijiya, yej kitoga' chakalsaka', inonwa' Tzitzimi'. Kuá' motekis trigo, kijtojneki kuá' tamis inín tajli, iwán tekipanowanimej yej kitekiskej, inón kijtojneki angelejmej.

⁴⁰ Ijkón ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatiá, ijkonsan no mochíwas kuá' Dios tajuzgaroj.

⁴¹ Nej yej iPiltzin Taga' niktitanis noangelejmej iga makikijkixtikān ipan norreinoj yej

---

‡ 13:35 13:35 Sal 78:2

tachiwaltiáj yej ayękti iwán yej kichiwaj yej ayękti.

⁴² Iwán kakiskej ipan tiwelon, ompa chokatoskej este tajtanguetzekaskej.

⁴³ Iwán inomej yej kichijkej ken kineki Dios, tawiskej ken tikita tonati' kan reinarowa Dios. Yej annakasyojkej, xikyę'kakikan!

Taliyanto' yej pox patiyoj

⁴⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita tejé yej pox patiyoj yej iyanto' ipan agaj ital. Se taga' kasi' yej pox patiyoj iwán ompasan sej kiyán; iwán pox paktiajki ichan iga kinamakato nochi yej kipiá iwán kikowa' inon tajli.

Mixkuñtilo ipan se perla yej pox patiyoj

⁴⁵ 'No kan reinarowa Dios ken tikita se tanamakani yej kitemojtinemi perla§ yej pox mojmónsajti'.

⁴⁶ Kuá' kasi se yej pox patiyoj, yawi ichan iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa inon perla.

Mixkuñtilo ipan redej

⁴⁷ 'Kan reinarowa Dios ken tikita se redej yej motaliá ipan lámár, iwán ipan kuakawi de sese'pa topoj.

⁴⁸ Kuá' témi'ya redej, kikixtiaja ipan ataten, iwán ompaya motaliáj iga kitapejpenaj in topoj. Yej yekti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj ye'topoj kitajkalij.

---

§ 13:45 13:45 Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'.

49 Ijkón mochiwas kuá' tamis inín tajli; wíteskej angelejmej iga kiyokatikij yej ayá' ye'nemij iwán yej ye'nemij,

50 iwán yej ayekti kichiwaj, kakiskej ipan tiwelon, ompa chokaskej este tajtanguet-zekaskej.

Tamachtilis yej yankuigo' iwán yej ikyápaya

51 Iwán Jesús kitajtan idiscipolomej:

—¿Ix ankimatij te nemi nikijtowa?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, nikmatij.

52 Iwán Jesús kijtoj:

—Kuá' se yej tamachtiá ipan la ley momachtiá ken iga reinarowa Dios, nesi ken se iteko kajli yej kimati te kejento' kalijti', iwán ompa kikijkixtiá yej kaxítijo' iwán yej ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret kan moskaltij

53 Kuá' Jesús tami' tamachtij ipan inomej kan mixkuñtilo, yájkia,

54 iwán asito ipan iyaltepe'. Ompa pe' tamachtij tiopan, wan yej ompa takaktoyaj, madmiradojkej, kijtowayaj:

—¿Ix kan an momachtij in inín taga' iga pox tajtolmati? ¿Kén iga wel kichiwa milagro yej ayi'pa mo-ita?

55 Esi ininwa' ipiltzin carpintero; iye' itoka' María iwán iyikñimej itokamej Jacobo, José, Simón iwán Judas.

56 Isiwa-ikniwan nigaj no ichamej. ¿Kén kichiwa iga kipoxmati iwán iga wel kichiwa milagro?

57 Inón iga ayá' kitajtolkuikej. E' Jesús kijtoj:

—Se profeta noyan kiye'itaj, e' ayéj ijkón ipan iyaltepe' niga kan onokej iyikniwan.

⁵⁸ Inón iga Jesús ipan iyaltepe' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiarowayaj ipan yéj.

14

Miki Juan yej tabautizarowa

¹ Gobernador Herodes* yej mandarowaya Galilea, kikagui' yej kichijtinemi Jesús,

² iwán kijlij itekipanowanimej:

—Inonwa' Juan yej tabautizarowaya, yéj nokta ojpa-isa' sej kan miktoya. Inón iga wel kichjwa milagro yej ayí' mo-ita.

³⁻⁴ Íkyaya Juan kijlij Herodes:

—Aye'kti iga tikui' iga mosiwa' Herodías, yej isiwa' katka moknín Felipe.

Kua' inón kika', Herodes tatekimá' iga mak-
ilpikan Juan iga makipresojuwikan.

⁵ Herodes kimiktijnekiá Juan, e' kimajmaw-
iliaya la gente, iga momatiá iga Juan katka profeta.

⁶ E' kua' iyilwi Herodes iga icumpleaños, isiwapiltzín Herodías mijtötij iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán Herodes kipoxye'ita',

⁷ kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzín.

⁸ Iwán inón takotzín, kitajtan kensan iye' kijlij, ijkín kijlij Herodes:

—Nikneki xinemaka ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

---

* **14:1 14:1** Xikita glosario "Herodes".

⁹ Herodes moknoṃati' iga inón kíká'; e' como kíjtoja iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzin, inón iga tatekimá' iga makimakakan yej kitajtan.

¹⁰ Iwán Herodes tatitan iga makikechtekitij Juan kan presojtito'.

¹¹ Iwán kiwajligakej itzontekon Juan ipan se platojwéj, iwán kimajkuiltíjkeja inón takotzin iwán kimakato iye'.

¹² Iwán idiscipolojmej Juan asikej kan mikto' Juan iwán kitokátoja, iwán yajki kimatiltitōj Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

¹³ Kuá' Jesús kimati' iga kimiktíjkeja Juan, kisa' ompa, tejkaj ipan se ákal iga yajki kan ayagaj ono'. E' momáti'san, iwán kisalō' ipan altepemej, iwán kitokatiajkij, ikxinejnentiájkijpa.

¹⁴ Kuá' Jesús témoja ipan ákal, kita' iga poxsan mialō', iwán kíknelij nochí inomej iwán kachitaltij nochí yej wetitoyaj.

¹⁵ Iwán kuá' némiya tayowati, idiscipolojmej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tiōta'ya, nigaj ayá' chantitolo'. Xikijli inimej gente iga mayakan ipan altepetzitzin, iwán ompiga makikowakan te kikuaskej.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Amo mayajyakan; amejemen xiktamakakan.

¹⁷ Discipolojmej kijtojkej:

—Anikpiáj te máj, petz se manoj pan iwán ome topoj.

¹⁸ Iwán Jesús kijtoj:

—Nijpa xinewajliguilikan.

19 Jesús tatekimá' iga mamotalilo ipan sakatz-itzin. Kikui' inón se manoj pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makimajmakakan la gente.

20 Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán kuá' discipolojmej kinechkojkej tákual yej ay' kikuajkej, temi' doce chikiwi'.

21 Yej takuajkej ken cinco mil tajtaga' iyókawa' in siwatkej iwán kókone'.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

22 Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkawíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen, miej Jesús tanawatijtikáwigo'.

23 Kuá' yájkija, Jesús tejkaj ipan tepe' iselti iga tajtoto wan Dios. Ompa onoya iselti te kuá' tayowati',

24 iwán ákal yayay tajko laguna. Iwán maréjal paréj mowitekiá ipan ákal iga kixnantiáyapa ejeka'.

25 Kuá' tanestíwi'ya, Jesús yajki kan nemi yawij idiscipolojmej ipan ákal, Jesús nejnentiaya iyixko a'ti.

26 Iwán kuá' discipolojmej kitakej iga nejnentiwi' ipan a'ti, poxsan momajtijkej, iwán moqatzajtzikej:

—¡Ta' xikitakan, se animaj!

27 E' Jesús nimanín kijtoj:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej niJesús, amo ximaj-mawikan!

28 Iwán Pedro kijtoj:

—NoTęko siga melá' iga tej, xikijto iga manine-
jnentiapa iyixko a'ti este kan tej tono'.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Xinejnémiwa'.

Iwán Pedro temoj ipan ákal, iwán
anejnentiaya iyixko a'ti iga yaya kan ono' Jesús.

³⁰ E' kuá' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej,
momajtij iwán pęwa' iga mısawía iwán tzajtzi':

—¡NoTęko xinęmanawi!

³¹ Iwán nimanın Jesús kimatılan Pedro, iwán
kijlij:

—¡Mataj tej neman timoconfiarowa nopan!
¿Te iga ayá' timomela'confiaroj ipan nej?

³² Kuá' iyomextimej tejkájkeja ipan ákal,
pachiwi' in ejeka'.

³³ Iwán yej onoyaj ipan ákal motankuąketzkej
iyixtaj Jesús iwán kijtojkej:

—Mataj melá', tej iPiltzın Dios.

Jesús kachitialtiá yej kokolisyojkej yej ichamej Genesaret

³⁴ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Gene-
saret.

³⁵ Kuá' yej ompa chantitokej kixmatikej iga
Jesús, kipojkej noyan ipan inón tajli, wan kiwi-
jwigakej itennoj Jesús nochi yej wętitokej.

³⁶ Iwán yej wętitokej kitejteki'ijlikej Jesús
iga mamotemaka iga makichijchimiłikan malej
itempan itzótzol, iwán nochi yej kichijchimi-
lįkej, achitiakej.

15

*Katiapa in tɛtzakuilá iga awel tiknə'techowaj
Dios*

¹ Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, inomej walkej Jerusalén iwán kitajtankej:

² —¿Te iga modiscipulojmej ayá' kichiwaj ken to-ikyapatajwewetkej tanextiliayaj iga mamochiwa? ¡Ayá' momapakaj kuə' yáwija takuətij!

³ Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga ayá' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Majwa' ankichiwaj ken amejémempa antamachtiáj.

⁴ Dios ijkín tatekimá': "Xikchiwa ken mitztekimaka motaj iwán moye' iwán xikpalewikan", iwán "Yej makimalijli itaj o iye', kajasi iga mamikiya."

⁵ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel ijkín kijliá itaj o iye': "Awel nimitzpalewiáj, iga nochi yej nikpiá nikma'ya toDios."

⁶ Yej ijkón kijtowa iwán akineki makipalewi itaj o iye', ay' makichiwá. Ijkón amejemen nemi ankikajtewaj yej Dios mitztekimakakej, majwa' ankitokaj ken antekitamachtiáj.

⁷ ¡Amejemen san anmopajpantiáj iga anye'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemen nokta ijkín kijtoj:

⁸ Iga amotémejsan anneweyimatiltiáj, e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejlamikij.

⁹ Ígasan anneweyimatiltiáj,

iga antanex̄tiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanex̄tiliá.

¹⁰ Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kijlij:

—Xikakikan iwán xikentenderokan:

¹¹ Nité yej agaj kikua o koniá kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita, e' yej ayekti kijtowa, inón kena, wel kichíwa iga Dios amo makiye'ita.

¹² Iwán discipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—¿Ix tikmati iga fariseojmej kikualomatikej kuá' kikakikej yej tikijtoj?

¹³ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj yej ono' ipan cielo kichíwas wan fariseojmej ken kichíwa se mılchíwani: tato' yej ayá' kitoga', yawi kiwiwitati este inelwayo.

¹⁴ Kama kuesiwikan; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuıltiáj ipacha-iknimej. Siga se pacha kojkuıltiá se' pacha, yawij senwetzitij ipan se xapo'.

¹⁵ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—Nejemen niknekij xine-ijlikan te kijtojneki inón yej tikijtoj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—¿In amejémentaj no ayá' ankimatij te kijtjneki yej nej nikijtoj?

¹⁷ ¿Ix ayá'taj ankimatij iga kuá' tejté tikuaaj yawi tojtiko iwán kisa?

¹⁸ E' yej ankijtowaj yej ajayekti, inón kisa pan amoalmaj, inónyawa' in yej kichíwa iga Dios amitzye'itaj.

¹⁹ Iga se ipan iyalmaj kejlamiki iga kichíwasneki yej ajayekti, iga tamiktiáj, iga yej monamíktija yawi wan se', iga masij agaj

kuá' áyapa monamiktiáj, iga tachteki, iga takajkawaj, iwán iga tapopowaj.

²⁰ Inimej yej kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita agaj, e' kuá' se takua ayá'pa moye'mapaka, inón ayá' kichiwias iga Dios ayo' kiyé'itas.

Se siwa' de Canaán yej moconfiaroj ipan Jesús

²¹ Jesús kisa' ompa iwán yajki ipan ital alpepej Tiro iwán Sidón.

²² Se siwa' de Canaán yej chantitoya ipan inón tajli, tzajtzitawalaj kan ono' Jesús:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzin David, achi xine-ikneli! Notaochin kipiá malespíritoj iwán poxsan kinkochiwa.

²³ E' Jesús akinotza' inón siwa'. Iwán idiscipolomej kiná'techotoj Jesús, kijtojkej:

—¡Xikijli inón siwa' iga mayáwiya; ay'ya matzajtzitiwiki totepotztaj!

²⁴ Jesús kijlij inón siwa':

—Dios netitan iga nikpalewiko petz israelitajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borrejojmej.

²⁵ E' inón siwa' motankuaketza' iyixtaj Jesús iwán kijlij:

—¡NoTeko, achi xinepalewi!

²⁶ Iwán Jesús kijlij:

—Awel agaj kikuiliá itákual ipilowan iga maki-maka pelomej.*

²⁷ E' inón siwa' kijtoj:

* **15:26 15:26** Judiyojmej ayá' kiyé'itayaj yej ayéj judiyojmej, sekin kijliayaj iga pelomej.

—Jekej, ijkón nokta noTeko, e' p̄elomej kikuaj takualtatájkol yej kipejpenaj yej x̄ini itampa mesa k̄an takuaj itekomej.

²⁸ Iwán Jesús kijlij inón siwá':

—¡Nej nikita iga tej pox timoconfiarowa nopan! Mamochiwa ken tej tikneki.

Iwán íkuá'san achitiá' itaochin inón siwá'.

Jesús kachitiltij mia' yej wetitokej

²⁹ Jesús k̄isa' ompa iwán panoj ipan at̄en laguna yej it̄oká' Galilea, iwán tejka j ipan se tepe' iwán ompa motalij.

³⁰ Mia' asi' k̄an yéj ewatoya, kiwiguilijkej yej k̄oxomej, pachamej, n̄onojmej, yej mātakuawayaxtokej iwán mia' máj yej wetitokej. Kikawatoj it̄enoj Jesús iwán yéj nochi kachitiltij.

³¹ Inón iga poxsan madmiradōlo' iga kitakej yej n̄onojtitoyaj welya tajtojkej, yej mātakuawayaxtoyaj, yektiakej im̄amej, yej k̄oxotitoyaj welya nejnenkej, iwán yej pachatitoyaj welya n̄o tachakej. Iwán pe' iga poxsan kiweyimatiltijkej iDios israelitajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajtaga'

³² Iwán Jesús kinotza' idisciplolomej, iwán kijlijkej:

—Nej ch̄oka noalmaj iga inimej gente kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj, iwán anikneki maniktijtitaníkanya, awel mamayantiakan, amo tapoliwiskej ipan ojti.

³³ Idisciplolomej kijtojkej:

—E' ¿kányawa' an nikuitij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chantito'?

³⁴ Jesús tatajtan:

—¿Késkitaj paṅ ankipiáj in amejemen?

Kijtojkej idiscipolojmej:

—Siete paṅ iwán alín topojtitzin.

³⁵ Iwán Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtalikan talpan.

³⁶ Iwán Jesús kikui' inón siete paṅ iwán inón topojmej, iwán kimá' gracias Dios. Kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolojmej iga yejemen makimajmakakan inochi gente.

³⁷ Iwán nochi takuajkej este ijixwikej. Iwán kinechkojkej takualtatajkol yej ayo' kikuajkej este temi' siete chikiwi'.

³⁸ Takuajkej cuatro mil tajtaga', iyókapa siwatkej iwán kokone'.

³⁹ Iwán Jesús kijlij inomej gente iga mayákanya, kalakito ipan ákal iga yákiya itenoj altepe' de Magdala.

16

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

¹ Fariseojmej iwán saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwán iga wel makimawetziltikan, kitajtaniltoj iga makinextilikan tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichiwa.

² E' Jesús kijtoj:

—Kua' kalaktiaya tonati' iwán ankitaj este chilti' cielo, amejemen ankijtowaj: “An sí mosta yawi tonati.”

³ Iwán yowalti' ankijtowaj: “Inán sí atayekan iga este chilti' cielo iwán tamixtaj.” Amejemen ankimatij te kijtojneki kua' ankitaj ken motaliá

cielo, e' awel an kentenderowaj yej nejpa nemi nikch_iwa yej Dios nemi mitzn_extiliáj.

⁴ Amejemen ayá' anye'nemij niga anki_re_dowaj Dios, anki_nekij xikitak_an yej ayi'pa mo-ita; e' ayá' nimitzn_extiliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kich_iwilij Jonás.*

Iwán Jesús yájkiya.

Ken iga tan_extiliáj fariseojmej

⁵ Kuá' idiscipol_ojmej apanojkej, kelkajkej iga makiw_igak_an pan.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Ta' xikakik_an; amo xikch_iwak_an ken kitek_ich_iwaj fariseojmej iwán saduceojmej, iga yeje_mej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

⁷ Discipol_ojmej mojliayaj:

—Anka ijk_on te-ijliá iga atikuajligakej pan.

⁸ E' Jesús kimati' te kijtojtokej idiscipol_ojmej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga anki_towaj iga ayá' anki_piáj pan? ¡Mataj amejemen ayá' amomela'confiarowaj ipan nej!

⁹ ¿Ix ay'ya ankejl_amikij kuá' tiktamakakej cinco mil tajtaga' gasan cinco pan? ¿Ix ay'ya ankejl_amikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?

¹⁰ ¿Ix ay'ya no ankejl_amikij iga siete pan tiktamakakej cuatro mil tajtaga'? ¿Ix ay'ya ankejl_amikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?

---

* **16:4 16:4** Jonás onoya eyi día iyijtiko weyitopo; ijk_on Jesús toktoya eyi día.

11 ¿Te iga ayá' ankentenderojkej iga nej ayá' nemi nitajtowa de pan kua' nimitzijlijkej iga amo xikuikan ilevadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej?

12 Discipolorejmej kimatikej iga Jesús ayá' nemi kijtowa levadura yejpa motaliliá pan, sino que kijtoj iga amo makicredokan ken tamachtiaj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesúsya nokta in el Cristo

13 Kua' Jesús asito ipan ital altepe' yej itoka' Cesarea Filipo, kitajtan idiscipolorejmej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej yej iPiltzin Taga'?

14 Discipolorejmej kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabau-tizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej ikyapa-profetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Jeremías o agaj profeta.

15 Jesús tatajtan:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

16 Simón yej no itoka' Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj, yej iPiltzin Dios yej isato'.

17 Iwán Jesús kijtoj:

—Xipaki tej Simón yej ipiltzin Jonás† iga ayéj taga' mitzmatiltij, noTaj yej ono' ipan cielo mitzmatiltij.

18 Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoka' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,‡ ijkón ipan inín te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi' ayá' kitānilij.

† 16:17 16:17 Inín Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inón Jonás yej onoya iyijtiko weyitopoj. ‡ 16:18 16:18 Pedro kijtojneki te'ti.

19 Nia nimitzmakati notájtɔl yej ken tikita llave iga wel makalakilo ipan cielo kan reinarowa Dios; yej ipan inín tajli tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj no iga awel. Iwán yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inín tajli, Dios yej ono' ipan cielo no kijtoj iga wel.

20 Jesús kijlij idiscipolojmej iga amo agaj makijlikan iga yéj Cristo.

Jesús kijtówaya iga yawi mikiti

21 Íkuá'ya Jesús pe' kijlij idiscipolojmej:

—Nej yej iPiltzín Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan iley Moisés. Yawij nemiktítij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

22 Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kijlij iga amo makijto ijkón:

—¡Amo Dios makineki! ¡Ayí' ijkón mamitzchiwilikan!

23 E' Jesús kitachijlij Pedro iwán kijlij:

—¡Tzitzimi', xicholo notenoj!, tej tinetzakuiliá. Tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

24 Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi malej iga makiknochiwakán poxsan este makimiktikan.

25 Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan.

²⁶ ¿Itejas in taġa' iga makipiá inochi yej ono' ipan inin tajli, siga yawi mela'poliwiti iyalmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyalmaj.

²⁷ Iga nej yej iPiltzın Taġa' niwı' iwán iweyipoder toTaj iwán no iyangelejmej, íkuá'ya sí yawi kipagaroti sejsé kensan iga kichij.

²⁸ Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que mane-itakan maniwiki nej yej iPiltzın Taġa' iga manirreinaroki.

17

Kén iga Jesús se'pay neşi iga tawía

¹ Kuá' pánoja seis días, Jesús kiwıga' Pedro, Jacobo iwán Juan yej iyíknimpa Jacobo, iwán yejemensan yajkij ipan se tepe' yej wejkapan.

² Ompa iyıxtaj inomej idiscipolomej, Jesús se'pay neşi'. Tawij ixaya' kenya tonatı', itzótzol mochij este ichkáti'san, este ta-ixsewiaya.

³ Iwán íkuá'ya kitakej iga neşikoj ikyapa-profetajmej Elías iwán Moisés, tatapojtokej iwán Jesús.

⁴ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—NoTeko, ¡yekti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchıwakan eyi ranchojtztızın, se iga tej, se iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁵ Mieş tajtojtoya Pedro wıajaj se mixti yeş tawía iwán kitzakuakoj. Iwán ipan inon mixti moká' se tájtıl yeş kijtoj:

—Inınwa' nokta in noPiltzın yeş nikpox-chokiliá, iwán yeş neşılchikajto'. Yeş xikakikan.

6 Kua' inón kikakikej discipolomej, motzojt-zontokkej este talpan, iwán poxsan majmawikej.

7 Iwán Jesús kitechoj idiscipolomej iwán kitalij ima' ipan yejemej, iwán kijlijkej:

—Ximoketzakan, amo ximajmawikan.

8 Iwán kua' tachakej, ayo' máj agaj kitakej, iséltisan Jesús.

9 Kua' némiya temowaj ipan tepe', ijkín kitekimá' idiscipolomej:

—Amo agaj xikijlikan yej ankitakej, ankipowaskej este iga nej yej iPiltzín Taga' mani-ojpa-isa sej.

10 Iwán discipolomej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wí' ikyapaprofetaj Elías?

11 Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wí' achto, iga yéj nochi kiye'talij.*

12 E' nej nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán yejemej ayá' kixmatikej, majwa' kichiwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijkonsan no nej yej iPiltzín Taga' yawij ne-iknochiwatij.

13 Iwán idiscipolomej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan yej tabautizarowaya.

Jesús kachitialiá se choochin yej tatapoliwi

14 Kua' asitoj kan onolo', se taga' kitechoj Jesús iwán motankuaketza' iyixtaj, kijlij:

15 —NoTeko, achi xikikneli nopiltzín yej tatapoliwi, poxsan kiknochijto' inín kokolis; wewetzi tiko iwán ipan a'ti.

* 17:11 17:11 Mateo 3:3

16 Nikuiguilíjkaya modiscipolomej, e' yejemen awel kachitaltijkej.

17 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este keman nia nimitzijowijtotij? Xinewajliguilikan in chokotzin.

18 Iwán Jesús kajajwa' inón malesspíritoj, iwán kikixtij ipan inón chokotzin, iwán íkuá'ya achi-tiá'.

19 Kuá' iyokámeja onokej discipolomej iwán Jesús, discipolomej tatajtankej:

—¿Te iga an nokta nejemen awel nikixtilijkej in inón malesspíritoj?

20 Jesús kijtoj:

—Iga amejemen ayá' anmomela'confiarowaj nopan. Siga katka anmoconfiarowaj malej alín ke'pa íyol mostaza, wel ankijliayaj inín tepe': "Xicholo ompa iwán xaj nepa"; iwán inón tepe' choloj. Nochi wel ankichíwayaj siga anmomela'confiarowaj.

21 Inímpawa' nokta malesspíritoj ayá' kisa siga ayá' achto xi-oradokan iwán ximayunarokan.

Jesús sej kijtowa iga yawi mikiti

22 Mieĵ Jesús iwán idiscipolomej senemiáj ipan estado de Galilea, Jesús kijtoj:

—Nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij,

23 iwán yawij nemiktij, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.

Kuá' inón kikakikej discipolomej pox mo-knoomatikej.

Tomìn yej momaka iga weyitiòpan

²⁴ Kuā' Jesús iwán idiscipolomej asitoj altepe' Capernaum, yej kicobrārowaj impuesto† iga weyitiòpan yajkij kitatoj Pedro, kitajtankej:

—In yej mitzmachtíáj, ¿ix ayā'taj kimaka tomìn iga weyitiòpan?

²⁵ Pedro kijtoj:

—Kena, kixtāwa.

Kuā' Pedro kala' kalijti', Jesús tatajtan:

—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In reyejmej de inín tajli, ¿ix kicobrārowa yej yejpa igentej o yej wéjkapa ichamej?

²⁶ Pedro kijtoj:

—Yej wejka ichamej.

Jesús kijtoj:

—Ánkawa' yej yejpa igentej ayá' kicobrārowaj.

²⁷ E' iga amo agaj matikuejkuesokan, xaj xitapiloti ne laguna, iwán yej áchtopa tikpiloj, ipan iten tia tikasiliti se tomìn yej kimakas iga xixixtāwa no-impuestoj iwán yej de tej, iwán xaj xixixtāwati.

18*¿A'yéj yej máj tayakanto'?*

¹ Íkuā' discipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿A'yéj máj tayakanto' kan Dios reinarowa?

² Iwán Jesús kinotza' se choochin iwán kiketza' tajkoyan kan onokej idiscipolomej,

³ iwán kijtoj:

---

† 17:24 17:24 Xikita glosario "Impuestos".

—Nimitznojma-ijliáj siga ayá' ankipataskej ken annemij iwán ayá' anmochiwaj ken inín choochin, awel reinarowa Dios ipan amejemen.

⁴ Jej máj tayakanto' kan reinarowa Dios, jej moalimpamati iwán mochiwa ken inín choochin.

⁵ Siga agaj komemawia se ken inín choochin iga netoka, ken kuá' nejya jej nemi neomemawia.

Amo agaj xikchiwalti jej ayekti

⁶ 'Si agaj makichiwalti jej ayekti se de inimej jej netokaj, jej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámako iga ompa maamiki.

⁷ ¡Ipan inín tajli pox ono' jej kiyoltilana se iga makichywa jej ayekti! Inón nochipa onos, e' poxsan kinkochiwaskej jej matachiwalti jej ayekti.

⁸ 'Inón iga, siga moma' o mokxi mitzchiwaltia jej ayekti, xikteki iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios timatájkol o tikx-itájkol, e' ayá' mitzmotaskej ipan tiwelon jej ayí' sewis iwán ome moma' iwán ome mokxi.

⁹ Siga moyix mitzchiwaltia jej ayekti, xixixti iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix que xikpia ome iwán mamitzmotakan ipan tiwelon jej ayí' sewis.

Mixkuñtilo ipan se borrego jej polijo'

¹⁰ 'Amo xikalimpamatikan inimej jej netokaj. Nimitzijliáj iga iyangelejmej jej kicuidarowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan cielo.

¹¹ Nej jej iPiltzin Taga' niwalaj nikmanawiko jej pojpoliwika.

12 '¿Kén ankitaj? Siga se taga' makipiá cien borrego, iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kika-jtewas inón noventa y nueve iwán yaj kitemoti yej poliwi'?

13 Iwán siga casis, poxsan pakis. Máj pakis que iga inomej noventa y nueve yej ayá' polijtoyaj.

14 Ijkonсан nо amoTaj yej ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisé de inimej yej netokaj.

Kén iga se makiperdonaro se toknín yej kichiwilij yej ayékti

15 'Siga moknín mitzchiwiliá tejté yej ayékti, xitajto wan yéj kan amómensan iwán xikijli iga ayompa yej mitzchiwilij. Siga mitztajtolkuij, tiktánija moknín iga wel sej anmoye'itaj.

16 E' siga ayá' mitztajtolkuijá, xiknotza se o ome toknín iga nо makimatikan yej yawi mojtoti. Itájtol Díos kijtowa iga kuá' agaj kitelwiáj, maonokan ome o máj yej kitztoskej.*

17 Siga yejemej nо ayá' kitajtolkuij, xikmatíltiya inochi toknimej yej netokaj, siga yejemej nо ayá' kitajtolkuij, xikitakan ken se yej námol yej ayá' kixmati Díos, o ken se yej kicobrarowa impuesto.†

18 'Nej nimitzijliáj, yej ipan inín tajli anki-jtoskej iga awel mochíwa, Díos yej ono' ipan cielo kijtoj nо iga awel. Iwán yej ankijtoskej iga wel mochíwa ipan inín tajli, Díos yej ono' ipan cielo nо kijtoj iga wel.

---

* **18:16 18:16** Dt. 17:6; 19:15 † **18:17 18:17** Judiyojmej kijiyayaj yej kicobrarowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario "Impuestos".

19 'Nō nimitzijliáj, siga ɔme de amejemen ipan inín tajli ankisentajtaniy tejté kuá' an-oradowaj, noTaj vej ono ipan cielo yawij mitzmakatij.

20 Iga kan ɔmen o eyi tokniwan monechkowaj iga neweyimatiltiáj, nej ompa nono' tatajkoyan.

21 Iwán Pedro kitajtanito Jesús:

—NoTeko, ¿ke' vej wel manikperdonarowili noknin vej nechiwiliá vej ayekti? ¿Ix este siete vej?

22 Jesús kijtoj:

—Nej ayá' nimitzijliá iga siete vej, sino que este setenta veces siete.

Sé vej ayá' taperdonarowa vej kichiwilijkej vej ayekti

23 'Inón iga kan reinarowa Dios, ken tikita sé rey vej kicobrarowa itekipanowanimej vej kideberowaj.

24 Kuá' nemi tacobrarowa, kiwajliguilijkej sé itekipanowani vej deberowaya poxsan komati tomin.

25 E' inón tekipanowani ayá' kipiaya tomin iga makikuepa ke' deberowa, el rey tatekimá' iga makinamakakan iga esclavo‡ iwán isiwá' iwán ipilowan iwán inochi vej kipiaya iga wel makikuepa ke' deberowaya.

26 Iwán inón tekipanowani motankuaketza' iyixtaj el rey, iwán kijlij: “NoTeko acho' xinechá, iwán nochi motomin nia nimitzkuepeliti.”

27 Iwán el rey kichokilij inón tekipanowani, iwán kijlij iga makełkáwaya inón vej kideberowa iwán ay'ya kipresojuj.

‡ 18:25 18:25 Xikita glosario “Esclavo”.

28 E' kisa'san inón tekipanowani, masi' iwán se' itekipanowani-iknín yej kideberowaya alín. Kikechpatzka' iwán némiya kimiktiaya, kijlij: “¡Xinemákayakej yej tinēdeberowa!”

29 Iwán inón itekipanowani-iknín, motankuaketza' iyixtaj iwán kijlij: “Acho' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.”

30 E' yéj ayá' kiknelij, majwa' kipresojuwíj iga makikuepa inochi ke' deberowa.

31 Kua' sekin tekipanowanimej kitakej inón, kualo' iyalmajmej, iwán nochi yajkij kipowilítoj el rey.

32 Iwán el rey kinotza' inón yej tapresojuwíj, iwán kijlij: “¡Titekipanowani yej pox tikchiwa yej ayekti! Nej nimitzelkawilij nochi yej tinēdeberowaya, iga tineteki'tajtanilij.

33 Tej nō katka xikchokili moknín yej mitzdeberowa, ken nej nimitziknelij.”

34 Iwán el rey poxsan kuejkuesiwi', iwán tatekimá' iga makicastigarokan este que makikuepa nochi ke' deberowa.

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkonsan nō noTaj yej ono' ipan cielo yawi kichiwati iwán amejemen, siga ayá' ankelkawiliáj iga nochi amoalmaj yej mitzchiwiliáj amoknín.

19

Jesús tamachtía iga yej namiktito' amo mamokawakan

¹ Kuḗ' Jesús tami' tajtoj, kisa' Galilea, iwán asi' ipan estado de Judea yej ono' iyikampa weya' Jordán.

² Pox komati gente kitoga', iwán ompa Jesús kachitiantij yej weṭitokej.

³ Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimaṭewetziltikan, kitajtankej:

—¿Ix wel se ṭaga' kikajtewa isiwa' iga san tejte-iga?

⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerowaj kan ijkulijto' itájtōl Dios, kijtowa iga kuḗ' pewa' nochi yej ono', Dios “kichij ṭaga' iwán siwa'”?*

⁵ Iwán kijtoj: “Inón iga se ṭaga', kuḗ' monamiktiá, kikajteṭwas itaj iwán iye' iga mosekantískeja iwán isiwa', iwán iyomextimej mochiwaskej ken seṣan.”†

⁶ Iwán ay'ya onoskej ken omemej, sino que seṣan. Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

⁷ Fariseojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj Moisés kijtoj iga se ṭaga' wel kikawa isiwa' siga kichiwiliá se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja?

⁸ Jesús kijtoj:

—Moisés kijtoj iga wel xikawakan amosiwa' iga anyoltakuaktikej, e' desde kuḗ' mochiṭajli, Dios ayí' kine' ijkón.

⁹ Nej nikijtowa iga yej kiyokakawa isiwa', ayejpa iga isiwa' nemi yawi wan se', inón ṭaga' yej takajtewa, siga monamiktiá iwán se' siwa',

* 19:4 19:4 Gn 1:27 † 19:5 19:5 Gn 2:24

inonwa' nemi taxima iwán yej monamiktij. Iwán taga' yej mamonamikti iwán se siwa' yej moka-jtej, no taxima. Yej taxima kajasi iga mamocas-tigaro.

¹⁰ Idiscipolomej Jesús kijtojkej:

—Siga ijkonwa' kichíwa se taga' iwán isiwa', máj yekti katka iga ámowa' mamonamiktilo.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Inín ayá' nochi wel kentenderowa, petz inomej yejsan Dios kinextiliá.

¹² Ono' sese'pa iga taga' amonamiktiá: sekin itekímeja iga amonamiktiáj, e' onokej sekin tajtaga' yej kiyokakaparowaj iga amo masiwayowikan. E' onokej sekin yej ayá' monamiktiáj iga máj wel makipowakan itájtól Dios. Yej kineki ijkon kichíwa, makichíwa.

Jesús ki-omemawíáj kókone'

¹³ Kiwiguilijkej sekin kókone' Jesús iga makitalili imamej iwán makitajtanili Dios iga maye'onokan; e' discipolomej, pe'ya kajajwakej yej nemi kajaxitiáj kókone'.

¹⁴ E' Jesús, kijtoj:

—Xikawakan in kókone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochiwa ken inimej kókone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁵ Iwán Jesús kitálij imamej kókone', iwán kisa' ompa.

Se taga' yej kipoxpiá tomín tatapowa' iwán Jesús

¹⁶ Se taga' yajki kitato Jesús, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿tē nikchīwas yej yekti iga wel nochipa manono iwán Dios?

17 Jesús kijtoj:

—¿Te iga tinētajtaniliá katiá yej yekti iga mamochīwa? Sésanwa' in yej kichīwa yej yekti, inonwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa wán Dios, xikchīwa ken tatekimaka Dios.

18 Iwán chokotzīn kijtoj:

—¿Katiapa yej Dios tētekimaka?

Jesús kijlij:

—Amo xitamikti; yej namiktito' amo mayawi wán se', amo xitachteki wán amo xikijto yej ayéj ijkón;

19 xikye'ita motaj iwán moye'; iwán xikchokili moknīn kensan tej timochokiliá.

20 Chokotzīn kijtoj:

—Inochi inón nikchíjto'ya este kuá' aya niyolej; ¿tē-o' máj nepolowa?

21 Jesús kijtoj:

—Siga tikneki xiye'ono iyixtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tia tikpiati yej pox valerowa ipan cielo; wán xiwiki iwán xinētoka.

22 E' kuá' chokotzīn kikagui' yej kijlij Jesús, moknomatitiájkiya iga poxsan motapialiaya.

23 Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nej nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itomīn awel motemaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

24 Nimitzojpa-ijliáj iga máj wel panowa se camello‡ ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialiá mamomaka iga Dios marreinaŕo ipan yéj.

25 Kuá' inón kikakikej idiscipolojmej este madmiradojkej, iwán motajtankej:

—¿A'taj wel momanawij?

26 Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' inín awel kichiwaj, e' Dios kena, wel kichíwa.

27 Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko, nejemen nikajtéjkeja nochi yej nikpiayaj, iwán nimitztokakej. ¿Té nimotañiliskej?

28 Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inón vej kuá' Dios kichíwas iga tajli maye'ono, kuá' nej yej iPiltzín Taga' nimotañij kan nirreinaŕowa, amejemen yej annetokakej, anyawij no anmotañitij ipan doce wejweyi asiento kan anmandaroskej iga sejsé de amejemen ankijuzgaroskej sejsé de inón doce tribuŝ yej walkej ipan ipilowan Israel.

29 Nochi yej iga san netokaj kikajtejkej ikalmej, iyokichiknimej, isiwa-iknimej, itajmej, iyemej, ipilowan, o italmej, Dios yawi kimakati cien veces máj de lo que kikajtejkej, iwán yawij onotij nochipa iwán Dios.

30 E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj, yawij tayakantotij.

---

‡ 19:24 19:24 Xikita glosario “Camello”. § 19:28 19:28 Xikita glosario “Tribu”.

20

Yej tekipanowaj ipan uvajjoj

¹ Jesús kijtoj:

—Kañ reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej kipiá weyi uvajjoj,* inín taga' kisa' isájpasan iga kitemoto imonsojmej iga mayakan makitekitij uva.

² Kuá' kási'ya monsojmej, motajtoltijkej ke' yawij kitanitij inón día, iwán kitítanya imilpan iga matekipanotij.

³ Iwán iteko mijli kisa' sej ken las nueve de la mañana, iwán kita' sekin yej onokej tajkoaltepe', até kichijtokej.

⁴ Iwán kijlijkej: “Xakan no xiktekitij uva nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.” Iwán yejemen yajkij tekipanotoj.

⁵ 'Iteko mijli kisa' sej ken tajkodía, iwán kisa' sej ken las tres tiotakpan, ijkonsan sej kichij ken achto.

⁶ Iwán ken las cinco tiotakpan sej yajki tajkoaltepe', iwán kasi' sekin yej ayá' te kichijtokej, kijlijkej: “¿Te iga nij amonokej semilwi' wan até ankichijtokej?”

⁷ Kijtojkej: “Iga ayagaj netemowaj iga manitekipanokan.” Iwán kijtoj iteko mijli: “Xakan no xitekipanotij nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.”

⁸ Kuá' tayówaya, iteko mijli kijlij yej kinentiá tekipanowanimej: “Xiknotzakanya in yej tekipanojkej, iwán xixixtawákanya. Xixixtawakan achto yej último pejkej iga

---

* **20:1 20:1** Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

tekipanowaj, iwán xitamiti ipan yej achto pejkej.”

⁹ Iwán asikej yej kalakkej iga tekipanowaj las cinco tiotakpan, iwán sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día.

¹⁰ Kuá' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka máj komati kitaniskej; e' sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día.

¹¹ E' kuá' an kixtájkeja, tekipanowanimej pewa' mokuesojkej wan yej iteko mjili,

¹² kijtojkej: “Inimej yej tióta'ya kalakkej, tekipanojkej sesan hora, wan tikixtaj achonsan no ke' nejemej anne-ixtajkej yej nikijyowijkej tekipanól wan nitonataakej semilwi'.”

¹³ Iteko mjili kijlij se de yejemej: “Ej, ayá' nemi nimitzchiwiliá yej ayekti. ¿Ix aya'taj tikajkej iga tia tiktaniti ke' motaniá se día?”

¹⁴ Xikui motomin, iwán xaja. Nej nikneki manixtawáwá inin yej últimoja kala', ke'san tej nimitzixtaj.

¹⁵ ¿Ix aya'taj nej nikmati te nikchiwa wan notomin? ¿O tine-ixita iga nite-ijiknin?”

¹⁶ Inón iga yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj; iga mia' yej kinotzaskej, e' ayá' inochin yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimiktitij

¹⁷ Kuá' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwiga' doce idiscipolomej kan iyokamej iwán kijlijkej:

¹⁸ —Inán ankitaj iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj

ipan iley Moisés yawij nekĩtzkĩtij nej yej iPiltzĩn Taga', iwán yawij kijtõtij iga manemiktĩkan

¹⁹ iwán neťitaniskej iyixtaj yej ayěj judiyojmej iga manepĩnajĩkan, manemagakan iwán manemiktĩkan ipan cruz, e' ipan eyi día ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iye' Jacobo iwán Juan

²⁰ Isiwá' Zebedeo iwán ipilowan, yej itoká' Jacobo iwán Juan, kitechõtj Jesús. Teye' iyixtaj Jesús motankuaketza' iga kitajtanilij tejté.

²¹ Iwán Jesús kitajtan:

—¿Te tikneki?

Teye' kijtoj:

—Xikijto iga kan tirreinãroj se de inimej nopilowan mamotãli moye'kãmpa iwán se' mamotãli moopochkãmpa.

²² E' Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij te ankitajtanij. ¿Ix ankijyowiskej ken nej nikijyowij kuá' neçastigaroskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, wel.

²³ Jesús kijtoj:

—Kena, ankijyowiskej ken nej nia nikijyowiti kuá' ne-iknochĩwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj, e' iga agaj mamotãli noye'kãmpa o noopochkãmpa, inõn ayěj nej nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motãlitij.

²⁴ Kuá' inõmej se' diez discipolomej inõn kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan.

²⁵ Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej iwán kijtoj:

—Amejemen ankimátija iga yej mandarowaj ipan paismej poxsan kitajtaksa igentej, iwán yej gobernarrowaj yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj.

²⁶ E' iwán amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi tokñimej.

²⁷ Siga agaj de amejemen kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokñiwan.

²⁸ Ijkón nej yej iPiltzín Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikán, sino que iga manitapalewi, iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayekti kichijtokej.

Jesús kitachaltía ome pachamej

²⁹ Kuá' yejemej nemi kisayaj weyi-áltepe' Jericó, Jesús poxsan kitokatiajay.

³⁰ Ompa onoyaj omen pachamej ejewatoyaj ojtenoj; kuá' kikakikej iga ómpaya nemi panowa Jesús, tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikán!

³¹ Yej ompa chapantiayaj kajajwakej pachamej iga ayo' máj matzajtzitokán, e' pachamej majya tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikán!

³² Iwán Jesús moketza', kinotza' pachamej iwán tatajtán:

—¿Te ankinekij manimitzchjwilikán?

³³ Pachamej kijtojkej:

—NoTeko, niknekij manitachakan.

³⁴ Iwán Jesús kíknelij inomej pachamej, iwán kijixchijchin, iwán íkuá'san in pachamej welja tachakej, iwán kitokákeja Jesús.

21

Jesús asi weyi-áltepe' Jerusalén

¹ Kuá' asitiáwija Jerusalén, iwán asikej áltepe' Betfagé, itenoy tepe' yej itoká' Olivos, Jesús kitítan ome idiscipolomej,

² iwán kijlijkej:

—Xakan ipan inepa áltepetzín yej ono' to-ixtaj. Ompa anyawij ankasitij se burra ilpito', no ompa ono' se burrojtzín. Xikxitomakan, iwán xinewajliguilikan.

³ Siga agaj tejté mitziiliáj, xikijlikan: “ToTeko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilikij.”

⁴ Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta, kuá' ijkín kijuiloj:

⁵ Xikijlikan yej chantitokej Jerusalén:

“Xikitakan, amorrey wí' iga amejemej, ayá' moweyimati, tejkatiwí' ipan se burro, yej aya í' moxilajtiá.”*

⁶ Iwán discipolomej yajkij, iwán kichijkej kensan Jesús kitekimakakej.

⁷ Kiwajligakej burra iwán ipiltzín; iwán discipolomej kipechtijkej burrojtzín iga itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj.

⁸ Pox onoya mia' gente; yejemej kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti. Sekin

---

* 21:5 21:5 Zac 9:9

sej kitekikej imajma' soya' iga kitalijtiajkij ipan ojti.†

9 Yej tapanotiyaj iwán yej yayaj tatzimpan tzajtziyayaj, ijkín tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatilti iPiltzín rey David!
¡Mamoweyimatilti yej kititani toTēko Dios!
¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!

10 Kuá' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj te nemi mochíwa, iwán mia' tatajtaniáj:

—¿A'yéj an in inín?

11 La gente kijtoḡaya:

—Injwa' profeta Jesús, yej moskaltij Nazaret ipan tajli de Galilea.

Jesús kikijkixtiá yej tanamakaj weyitiopan

12 Kuá' Jesús kala' ipan ipatíojo weyitiopan, kikijkixtij inomej yej tanamakatoḡayaj iwán yej takojtoḡayaj. Kitzijtzinkuepa' mesajmej kan kipata-toḡayaj namoltomín iga tiopantomín.‡ Iwán no kiyajyagatopewilijkej kan motaliyayaj yej kinamakatoḡayaj jojtoko.

13 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkín ijkuilijto' itájtōl toTēko: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradolo”;§ e' amejemen ankikueptokej kan miyanaj yej tachtekij.

14 Ompa weyitiopan kitechōtoj Jesús sekin pachamej iwán koḡomej, iwán kachitiatij.

† 21:8 21:8 Ijkón kichíwayaj iga kilwichíwiliáj se yej gobernawowa kuá' nemi asi ipan se altepe' iga manesi iga kiye'itakej.

‡ 21:12 21:12 Tiopantomín se'pa tomín iga kikowaya yej ki-ofreçerowiliayaj Dios weyitiopan. Awel mokowaya iga namoltomín. § 21:13 21:13 Is. 56:7

15 E' kuejkuesiwikej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley kuá' kitakej iga Jesús taachitij, iwán iga kikakikej kókone' tzajzitokej iga kijtojtoyaj: “¡Mamoweyimatilti iPiltzın Rey David!”

16 Iwán kijlijkej Jesús:

—¿Ix tikaki yej inimej kijtojtojkej?

Jesús kijtoj:

—Kena, nikaki. E' amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj itájtól Dios kan kijtowa? Tikchij iga kókone' iwán xolomej yej chíchijo', mamitztakuikilikan.*

17 Iwán Jesús kisa' Jerusalén, iwán yajki altepe' Betania iwán ompiga kochi'.

Jesús kimalijliá higuerajkuawi' yej ayá' takto'

18 Iwán yowalti' kuá' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayana'.

19 Kita' se higuerajkuawi'† yej ojtenoj onoya, iwán kitechoj iga makita siga takto', e' ayá' taktoya, kipiaya petz iyiswáyosan. Iwán ijkin kijlij inón kuawi':

—¡Nikeman nokta amo xitaki!

Iwán imaninsan waguí' in inón kuawi'.

20 Kuá' inón kitakej idiscipolomej moyolmajtijkej, iwán kitajtankej Jesús:

—¿Ix ken iga imaninsan waguí' in higuerajkuawi'?

21 Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj siga amejemen anmomela'confiarowaj pan Dios ayejsan

* 21:16 21:16 Sal 8:2 † 21:19 21:19 Xikita glosario “Higo”.

ijkín wel ankichiwaskew ken nikchiwiliw inín higuerajkuawi', amejemen nō wel ankijliskej inín tepe': "Xicholo ompa kan tonon', iwán xaj lámako", iwán ijkón mochiwas.

²² Nochi yew ankitajtaniliskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, siga ankimela'credoskej, mitz-makaskej.

Ken iga mandarowa Jesús

²³ Iwán Jesús kala' weyitiopan, iwán miej tamachtijtoya ompa, kitechojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yew kimandarowaj judiyojmej, iwán kitajtankej:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

²⁴ Jesús kijtoj:

—Nej nō manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlitiw a'yéw netekimaka iga nikchiwa ijkín.

²⁵ ¿A'yéw kititan Juan iga matabautizaroki? ¿Ix Dios kititan o tajtaga'?

E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlíjkej:

—Siga tikijtowaj iga Dios kititan, yawi te-ijliti: "¿Te igataw ayá' ankitajtolkakíkej?"

²⁶ Siga tikijtowaj tajtaga' kititan, tikmajmaw-iliáj la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.

²⁷ Iwán ijkín kijlíjkej Jesús:

—Ayá' nikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéw netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mamixkuñtilo ipan ome tepilowan

28 Jesús tatajtan:

—¿Amejemen ken ankitaj inin? Se taga' kipiaya ome ipilowan; iwán kijlij se de yejemej: “Nopij, xaj xitekipanoṭi ipan uvajyoj.”‡

29 Tepiltzın kijtoj: “¡Ayá' nikneki!” E' máj máj moyolpata', yájkisan tekipanoto.

30 Iwán tetaj kitato se' ipiltzın, ijkonsan no kijlij; wan inon tepiltzın kijtoj: “Kena notaj, niati.” E' ayá' yajki.

31 ¿Katiapa de inimej kichij ken kitekimá' itaj?

Yejemen kijtojkej:

—Yej achto kitekimá'.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrarowaj impuesto iga Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan reinarowa Dios que amejemen.

32 Wálkaya Juan yej tabautizarowa kinextiliko la gente ken iga maye'nemikan, iwán amejemen ayá' ankitajtolkakikej; e' yej kicobrarowaj impuestos§ iwán siwatkej yej najnamolnemij, kena kicredojkej. E' amejemen malej ankitakej inin, e' ayá' anmoyolpatakej.

Kan mamixkuñtilo de inomej yej ayá' ye'tekipanowaj

33 'Xikakikan inin se' yej nia nikijtoṭi: Iteko mijli kitoga' uva iwán kicolaltij; iwán kichij se pozo kan mopatzka uva, iwán kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajyoj.

‡ 21:28 21:28 Xikita dibujo pan Marcos 12:1.
Xikita glosario “Impuestos”.

§ 21:32 21:32

'Iwán iteko uvajjoj kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.

³⁴ Kuá' asi' itiempoj iga motékiya uva, kititan sekin imonsojmej iga makitajtanilitij yej kitakewaltijkej uvajjoj ke' kixtawaskej iteko.

³⁵ E' yej kitakewaltijkej uvajjoj, kikitzkijkej iwán kimagakej itatitan iteko uvajjoj, se' itatitan kimiktijkej iwán se' kitewijkej.

³⁶ Iteko uvajjoj, kititan majya mia' imonsojmej; e' yej kitakejtokej uvajjoj, ijkonsan kichiwilijkej ken yej achto tatitanimej.

³⁷ 'Inón kita' iteko mjili, kititan ipiltzin, kijtoj: "Yawij kirrespetarotij nopiltzin."

³⁸ E' kuá' kitakej tepiltzin, tekipanowanimej mojlijkej: "Ininyawa' in yej yawi mochiwati iteko inin tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktikanya nokta iga makawi ital iga tejemej."

³⁹ Kikitzkijkej iwán kikixtijkej ipan uvajjoj, iwán kimiktijkej.

⁴⁰ Iwán Jesús tatajtán:

—Kua' mawiki iteko uvajjoj, ¿te an kichiwilij yej kitakejtoyaj uvajjoj?

⁴¹ Yejemen kijtojkej:

—Inomej yej kitakejtoyaj uvajjoj yawij kimiktij niga kikneliskej. Iwán se' tekipanowanimej kitakewaltij, iwán inomej kuá' asis itiempoj iga moteki uva, kimakaskej yej kitocarowa iteko uvajjoj.

⁴² Iwán Jesús kijtoj:

---

* **21:33 21:33** Ikuayo uva pox wejka^{wa}, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajjoj.

—In amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj kan ijkín ijkuijto? Quijtowa:

Te'ti yej kitajkalkej yej kalchijwaj,
inón te'ti inán yej achto motalij.

Inín kichij toTeko

iwán pox monsj tikitaj.†

⁴³ Amejemen ankijtowaj iga amonoskej kan Dios reinarowa, e' nimitzijliáj iga ayá' ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej kichijwa ken Dios kineki.

⁴⁴ Yej mawetzi ipan inín te'ti yej kitajkalkej yej kalchijwaj, yawi mopoipostekiti; iwán siga te'ti agaj mawetzi iyakapan, yawi mochijwati pínolsan.

⁴⁵ Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej kikakikej yej Jesús kijtojtoya, imanín kimatikej iga inónwa' iga yejemen nemi tajtowa.

⁴⁶ Íkuá'san kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojwikan, e' kimajmawiliayaj la gente iga kijtowayaj iga Dios kitajtolmakaya Jesús.

22

Wel mixkuijtilo kan monamiktilo

¹ Jesús pewa' sej tatatapowij kan wel mamixkuijtilo, kijtoj:

² —Kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kilwichijwiliá ipiltzín iga monamiktiá.

³ Kititan imonsojmej mata-ijitatij, e' te-ikniwan akinekikej.

⁴ Sej kititan sekin imonsojmej, kijlijkej: “Xikijlikan te-ikniwan iga tákual óno'ya.

† 21:42 21:42 Sal 118:22-23

Nikmíktija notorojmej iwán se'pa noyolkamej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis; mawitzékanya nigaj kan monamiktilo."

⁵ E' te-ikniwan ayá' nokta kinekikej. Se de yejemej yajki imilpan, se' yajki tanamakato,

⁶ iwán sekin te-ikniwan kikitzkijkej imonsojmej el rey iwán kimagakej poxsan; este kimiktijkej.

⁷ Iwán el rey poxsan kuesiwi', iwán kititan isoldadojmej iga makimijmiktitij inomej yej tamiktijkej iwán iga makitatikan iyaltepe'.

⁸ Iwán inón rey kijlij imonsojmej: "Nochi óno'ya yej monekis iga monamiktilo, inomej te-ikniwan ayá' kajasiáj iga mawitzekan.

⁹ Xakan ipan callejmej yej onokej tajkoaltepe' iwán xikijlikan a'san nesi', matakuaqij iga aman monamiktiá nopiltzin."

¹⁰ Monsojmej yajkij ipan callejmej iwán kijlijkej yej ye'nemij wan yej ayá' ye'nemij iga matakuaqij kan monamiktilo, ijkón temi' mesajmej kan motaliayaj te-ikniwan.

¹¹ 'Kua' el rey kitato yej kixnantókeja mesa, kita' se taga' yej ayá' kakijto' itzótzol yej moakiá kua' monamiktilo.

¹² Iwán el rey kijlij: "Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj ayá'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá kua' monamiktilo?" E' taga' ayá' tajtoj.

¹³ Inón rey, kitekimá' yej ompa tapalewiayaj: "Xikijikxi-ilpikan iwán xikmajma-ilpikan, iwán xikixtikán iwán xikpatanaltikan kan takomichkan, ompa yawi chokati este tajtanguetzekas."

14 'Dios mia' kinotza, e' ayá' nochi kitapejpena.

Motajtani ix mo-ixtawá impuesto

15 Iwán fariseojmej yajkij iwán motajtołtijkej iga makitentemokan ken iga makimawetziltikan Jesús.

16 Iwán kititankej sekin yej de yejemempa iwán sekin yej kitokaj rey Herodes* iga ijkın makijlitij Jesús:

—Tamachtiani, nejemen nikmatij iga yej tik-ijtowa ijkonya nokta, iwán titanextiliá iga makichiwakan ken Dios kineki, iwán ayá' tikchiwiliá caso yej kijtowa la gente iga tej ayá' titajtowa iga san mamitzye'itakan.

17 Ta' xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga manixtawakan impuesto iga rey César† o ayá'?

18 E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitentemowaj, iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen yej antakajkayawaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga annentemowaj?

19 Xinenextilikan se tomın yej iga mo-ixtawá impuesto.

Iwán kiwiguilijkej in tomın.

20 Kuá' Jesús kita' tomın, tatajtan:

—¿A'yéj ixaya' iwán itoká' yej nigaj ijkuilijto'?

21 Yejemen kijtojkej:

—Rey César.

Jesús kijtoj:

---

* **22:16 22:16** Inımej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipałewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tıltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. † **22:17 22:17** Xikita glosario "César".

—Puej xikmakakan rey César yej yejpa itatki, iwán xikmakakan Dios yej yéjpa itatki.

²² Kuá' inón kikakikej, san tajtachixtikajkej; iwán yájkija, ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtaniy siga monamiktilo kuá' ojpa-isalo

²³ Íkuá'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj; inón iga ijkín kitajtankej Jesús:

²⁴ —Tamachtiani, Moisés kijtoj siga se taga' yej siwayoj miki iwán ayá' kikajtewas nisé ipiltzin, iyiknín taga' yej mi' mamonamikti iwán siwá' yej mi' iga ken kuá' makipiakan ipilowan yej mi'.

²⁵ Nij ijkón mochij wan nejemen: onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, iwán migui'. E' iga ayá' kikajtej nisé ipiltzin, siwá' monamiktij iwán iwéjpol.

²⁶ Ijkonsan nō mochij iwán se', iwán ijkón nochi mochij, este que masi' siete iwéj.

²⁷ Iwán migui' nō siwá'.

²⁸ In kuá' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochibas iwéj in inón siwá'? iga namiktitoya iwán inochimej.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Anejemen ayompa antajlamikij, ayá' anki-matij ken tamachtia itájtōl Dios, niga ayá' ankixmatij ken Dios wel kichíwa.

³⁰ Kuá' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochibaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo, yej nō ayá' monamiktiaj.

31 E' iga ojpa-isaskej yej miktokkej, ¿ayá' ankileerojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkín kijtoj:

32 “Nej iDios Abraham, Isaac iwán Jacob.”‡ Dios ayéj iDios yej miktokkej, sino que iDios yej isatokkej.

33 Kuá' la gente inón kikakikej, poxsan madmiradojkej iga ijkón tamachtía Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecerokan

34 Kuá' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitenkuepiliáj Jesús, monechkojkej iga kisen-itatoj Jesús;

35 iwán se yej tamachtía ipan iley Moisés kine' makimawetzilti Jesús; ijkín kitajtan:

36 —Tamachtiani, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más achto mamochiwa?

37 Jesús kijlij:

—“Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán yéj nochipa xikejlanto.”§

38 Inínyawa' in yej achto mandamiento yej máj mamochiwa.

39 Iwán el segundo áchisan kensan inín, kijtowa: “Xikchokili moknín kensan tej timochokiliá.”*

40 Ipan inín ome mandamiento taksa inochi ley iwán ken iga tamachtíaj profetajmej.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzin?

41 Mie j fariseojmej nechkatóyajo' iná',

42 Jesús tatajtan:

---

‡ 22:32 22:32 Ex 3:2-6 § 22:37 22:37 Dt. 6:5 * 22:39 22:39
Lv. 19:18

—¿Amejemen, te ankijtowaj iga Cristo? ¿A'yéj ipiltzin?

Kijtojkej:

—Ipiltzin David.†

⁴³ Jesús kijtoj:

—¿Te ígataj an David iga kitajtolmá' IyE-spíritoj Dios, kijlij Cristo “noTeko”? David ijkín kijtoj:

⁴⁴ ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'má' kan nimandarowa, este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

⁴⁵ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David no kijliá iga iTeko?

⁴⁶ Iwán ayagaj wel kitenkuepilij, iwán desde íkuá' ayo' máj agaj mixewij iga makitajtani Jesús.

23

Jesús kijtowa iga ayompa kichiwaj fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley

¹ Jesús kijlij la gente iwán idiscipolójmej:

² —Yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej momachiliáj iga yejemensan yej wel tanextiliáj iley Moisés.

³ Inón iga nimitzijliáj, xikchiwakan nochi yej mitzijliáj, e' amo xikchiwakan yej yejemen kichijtokej, iga yejemen kijtowaj iga mamochiwa tejté, e' yejemej ayá' kichiwaj.

† 22:42 22:42 Inín David yej pox ikay mi' yej katka rey de Israel.

4 Yejemēn tatekimakaj iga mamochiwa yej ayagaj wel kichiwa, iwán tateki'chīwaltiáj, e' yejemejsan akichiwa_j ni alín.

5 Inochi kichiwa_j kansan makitakan. Kitaliáj pan iyixkuá' iwán ipan imamej itájtōl Dios yej ijkuilijto' ipan amatzin yej ono' ipan cajajtzitzin iga san manesi, iwán kakiáj itzotzolmej yej kipiá weweya' ibibilonka.*

6 Kan takualo, yejemēn motalijnekij ipan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan nō kinekij makichiwakan ipan tiopamej.

7 Yejemēn kinekij inochi gente makisalarokan tajkoaltepe', iwán makijlikan "tamachtiani".

8 'E' amejemēn amo ximotemakakan iga mamitzijlikan "tamachtiani", iga amejemēn amonochin anmojliáj "noknin", iwán ankipiáj sesan Tamachtiani, petz nejsan yej niCristo.

9 Iwán ipan inin tajli amo agaj xikijlikan notaj,† iga ankipiáj sesan amoTaj yej ono' ipan cielo.

10 Iwán amo nō ximotemakakan iga mamitzijlikan iga antamachtianimej iga noselti yej niCristoj yej nitamachtiani yej nimitzmachtiaj kén iga xinemikan.

11 Yej kipalewiá sekin de amejemēn inón yej máj tayakanto'.

12 Yej igánajsan moweyimati yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, inón yawij kiweyimatiiltitij.

---

* **23:5 23:5** Español: Filacterias y flecos. † **23:9 23:9** Ayéj iga awel mojliá ijkín se imela'taj, sino que amo makijli se' ijkón.

13 '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankitzakuiliáj sekin iga amo makalakikan ipan iyojwi Dios. Niga amejemen ayá' ankalakij wán ankitzakuiliáj iga amo makalakikan yej kalakisnekij ipan iyojwi Dios.

14 '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej iwán iga amo manesi yej ankichijtokej, pox anwejkawaj iga an-oradowaj. Inón iga amejemen máj yawij mitziknochiwatij.

15 '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen poxsan wejka annejnemij ipan tajli iwán ipan lámār iga ankitemojtinemij yej wel ankiyolyamanaj iga makichiwakan nõ ken amejemen ankichiwaj, e' kuá' ankiyolyamankeja inón toknín majya kajasi iga mayawi kan tawewelkato', majya sej que amejemen.

16 '¡Lástima amejemen, momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo i-oroyjo weyitiopan, inón sí ayekti siga akichíwa."

17 ¡Anxetoktikej iwán ken ampachamej! ¿Kati-apa máj yekti: ix oro o weyitiopan yej kichíwa iga mamoye'ita oro iga ono' tiopan-ijti'?

18 Iwán nõ ankijtowaj amejemen: "Si agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo

altar yej ono' weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo ofrenda yej ono' iyixko altar, inón sí ayékti siga akichíwa.”

¹⁹ ¡Anxətoktikej iwán ampachamej! ¿Katiapa máj yekti: ofrenda o altar? Yej máj yéktiwa' altar iga kichíwa iga mavalero ofrenda iyixtaj Dios.

²⁰ Yej kitəlij iga testigo altar, ayéj testigo petz altar, nō yej ono' iyixko.

²¹ Yej kitəlij testigo weyitiopan, ayéj testigo petz weyitiopan, nō Dios, iga ompa ichan.

²² Yej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichiwás tejté, nō nemi kitəliá Dios de testigo iga ompa ewato' kan reinarowa.

²³ ¡Lástima amejemen yej antamachtíaj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen ankimakaj Dios amodiezmoj nochi yej ankipiáj este yej máj alimpa iyol wan iyiswayo yej yawi ipan especia,‡ e' ayá' ankichíwaj yej máj yekti yej kijtowa iley Moisés, iga xiye'nemikan, xita-iknełikan iwán iga ximoconfiarokan ipan Dios. Inonwa' in xikchíwakān, e' amo xikajtewakan iga ankitaliáj amodiezmoj.

²⁴ ¡Amejemen momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij. Amejemen kuá' ankoniáj tejté, ankikixtiliáj se asastzin, e' ayá' ankitaj iga ankimela'tolowaj se camello!§

²⁵ ¡Lástima amejemen yej antamachtíaj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, nésiki' anye'nemij siempa ayá'!, kenkuá' ankipajpakaj

‡ 23:23 23:23 En español kijtowa: menta, aniz iwán comino.

§ 23:24 23:24 Xikita glosario “Camello”.

plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachtekiwán anmopoxtapialijnekij.

²⁶ Amejemen anfariseojmej yej ken ampachamej: achto xikpakakan iyijtiko vaso iwán plato,* ijkón nō ejtos fuerájbapa.

²⁷ '¡Anlāstimajmej yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, amejemen ken tikita se animajxapo yej este ijísta'san iyíxkopa, este ye'nesi, e' ta-ijti'tento' iwán animajomimej iwán kuajkuantas yej palanto'.

²⁸ Ijkón in amejemen; mitzítajki' pox anye'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anye'nemij iwán poxsan ankichiwaj yej ayekti.

²⁹ '¡Anlāstimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwán amejemen anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej, iwán poxsan ankimonsajtiliáj ikalyotzitzin kan motokaj yej ye'nemij.

³⁰ Iwán ankijtowaj: “Siga katka tonóyaja kuá' to-ikyapatajwan kimiktijkej profetajmej, tejemen ayá' tikpalewiayaj kuá' kimiktijkej profetajmej.”

³¹ Iga ijkón ankijtowaj, anmokuítíáj iga amejemen ipilowan yej kimiktijkej profetajmej.

³² Inán, ¡ixiktamikan yej amo-ikyapatajwan kitzintijkej!

³³ '¡Ankowamej! ¡Kowamej amokniwan! ¿Kénya anmomānawiskej kan ta-iknochiwas tiwelon?

---

* 23:26 23:26 Anka kijtojneki iga maejto iyalmaj.

34 Inón iga nia nimitztitanilítij profetajmej, yej kimatij ken iga wel maye'nemilo, iwán yej mitzmachtíaj ipan iley Moisés. E' amejemen anyawij ankimiktítij iwán sekin aniclavároskej ipan cruz iwán ono' yej ipan tiopamej anyawij ankimagatij, ipan sejsé altepe' anyawij anki-talochítij.

35 Inón iga yawij mitzcastigarotij iga nochi yej ikya amotajwewetkej kimiktijkej inomej tajtaga' yej ye'nemiáj, desde Abel yej ye'nemiá, iwán este Zacarías yej ipiltzimpa Berequías, yej amejemen ankimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar.

36 Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigarotij amonochin iga inin yej ankichijkej.

Choka Jesús iga Jerusalén

37 Jesús kijtoj:

—¡Amejemen, amejemen yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktíaj profetajmej iwán ankitejtemiktíaj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!

38 Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan† yawi kawiti iselti;

39 iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kua' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatiltikan yej wi', yej toTeko Dios kititani.”

---

† 23:38 23:38 Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

24

Jesús kijtowa iga weyitiopan yawi moxitiñati

¹ Jesús kisa' weyitiopan iwán némiya yaya, íkuá' idiscipulojmej kitechojkej iwán pewa' iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiopan.

² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitiñatij.

Yej mo-itas kuá' na' iga Dios tajuzgaroki

³ Iwán yajkij ipan tepe' yej itoka' Olivos. Kuá' Jesús ómpaya ewato', idiscipulojmej kichtakatajtankej ijkín:

—¿Kémanya nokta yawi mochiwati on yej tikijtoj? ¿Té mo-itas kuá' tíwí'ya, iwán iga poliwiłojya nokta?

⁴ Iwán Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkawawaskej,

⁵ iga mia' yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkawawatij.

⁶ Kuá' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momimiktilo, iwán ankikakiskej iga se' tajli no némiya momimiktilo, amo ximomajtikan, inón nochi nokta yawi mochiwati, e' aya yej iga poliwiło.

⁷ Se país momimiktij iwán sewo', iwán se nación momimiktij iwán se'; iwán poxsan apistajtiás, poxsan no onos kokolis iwán onos talolın nijnijiga.

⁸ Nochi inín aya yéj iga poliwiło, péwao' iga moknochiwalo.

9 'Amejemen yawij mitzkitzkitij iga mitzmasgaskej iwán mitzmiktiskej. Nochi mitzijiyaskej iga annetokaj.

10 Íkuā' mia' yawij kikajtewatij iga netokaj, iwán yawij mo-ijiyatij. Onos yej kimiktijnekiskej yej netokaj wān sekin kinextiskej kan onokej yej miyantokej.

11 Yawij wı̄tzetij mia' yej takajkawawaj, kijtōskej iga yejemej profetajmej, siempa ayéj, iwán mia' yawij kikajkawawatij.

12 Poxsan mochiwas yej ayēkti, iwán mia' kikajtewaskej iga te-ijiknimej.

13 E' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón momanawij.

14 Inín ye'noticiaj yej kijtowa ken iga reinarowa Dios, yawi mopowati noyan ipan inín tajli, iga nochi gente makimati. Íkuā'ya sí yáwiya tamiti nochi kuā' Dios tajuzgarōki.

15 'El profeta Daniel kijkuiloj* iga mochiwas yej pox ayēkti weyitiopan-ijti'; kuā' ankitaskej iga inón óno'ya kan moweyimatiltiá Dios —yej kileerowa, makentendero—,

16 yej onoskej ipan estado de Judea mayákanya ipan tepeyoj.

17 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, amo matemo iga makixixti tejté kalijti';

18 iwán yej nemis milijti', ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol.

19 ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwi-jtokej iwán yej tachichitijtokej!

---

* 24:15 24:15 Dn 9:27; 11:31; 12:11

20 Xiktajtaniłıkān Dios iga kuā' anchološkej amo kuā' tasektaj, niga ipan día kuā' mosewilo.†

21 Poxsan nokta moknochiwaloj, ayí' ijkón mo-ita' este kuā' pewa' mochij inín tajli. Niga mochíwaso' sej ijkón.

22 Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawjij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéj kitapejpen.

23 'Siga agaj mitzijliškej: "Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo", o "Xikitakan nepa ono'", amejemen amo xiktajtolkakikan.

24 Iga yawij wıtzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj, kijoskej "Nejya niCristo", iwán kijoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kita-jtolmakaj, siempa takajkayawaj. Yawij kichiwatij milagrojmej yej ayí'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen.

25 Nej inín nochi nimitzmatıltıjkeja malej aya mochíwa.

26 Inón iga, siga mitzijliáj: "Ta' xikitakan, nepa ono' ipan desierto", amo xakan; o si agaj mitzijliškej "Neki' ono' kalijti'", amo xiktajtolkakikan.

27 Ijkón ken ankitaj kuā' tapetani iwán tawía este ikisayan tonatı' iwán este ikalakiyan, ijkón kuā' nia niwitzeti nej yej iPiltzın Tağa'.

---

† 24:20 24:20 Ipan italmej israelıtajmej kuā' pox tasektaj, wel wetzi hielo o pox tiawataj, inón iga pox moknochiwayaj siga wejka macholoğan. Nq iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de se kilómetro ipan día kuā' mosewilo. Inón iga, awel poxsan cholowayaj siga iyenemıgojmej maasikan kuā' tasektaj, o ipan día kuā' mosewilo.

28 Kaṇ ono' yej míkto'ya, ompa monechkowaj moximej.

Ken yawi witzeti iPiltzin Taga'

29 Jesús kijtoj:

—Kua' pánojya inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay'ya tawij tonati', niga ay'ya tametztonas; sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej ipan cielo mojolinaskej.

30 Iwán mo-itas ipan cielo iga ninesikiya nej yej iPiltzin Taga', iwán nochi gente yawij chokatij iga majmawiskej, iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

31 Iwán niktekimakas noangelejmej iga recio matapizakān iga trompeta iga makinechkokān yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

32 'Ximixkujtikan ipan higuerajkuawi': Kua' ankitaj némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowij, ankimatij iga wi'ya tonalis.

33 Ijkonsan nō, kua' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikan iga aké' poliwi iga nej níwi'ya sej.

34 Nimitzijliáj iga nochi inin yawi mochiwati kua' aya mikij yej inán onokej.

35 Cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

36 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, iseltisan noTaj Dios, kimati.

37 'Ijkõsan ken mochi kuá' onoya Noé, †
ijkõsan nõ kuá' niwì' nej yej iPiltzìn Taga'.

38 Kuá' aya apoliwilo iga tiawa', nemi takualowaya iwán nemi atilowaya iwán nemi monamiktiayaj iwán sekin nemi kinamiktiayaj isiwapilowan, ijkón kichijtoyaj este iga Noé kala' ipan weyi ákal.

39 Iwán ayagaj kimatiá, este que wáraj tiawa' yej pox recio iwán nochi amikikej. Ijkõsan nõ kuá' niwì' nej yej iPiltzìn Taga'.

40 Inón vej õme taga' onoskej mlijti'; se kiwigaskej iwán se' kikajtewaskej.

41 Ome siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

42 'Inón iga xisatokan iga ayá' ankimatij te keman nia niwitzeti nej yej amoTeko.

43 E' xikmatikan inín, siga iteko kajli kimatiá te hora wì' tayowakan yej tachteki, ayá' kochá iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekikan.

44 Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzìn Taga' niwì' kuá' ayá' ankimatitokej.

Tekipanowani yej ayá' kichiwa ken kijtowa iteko

45 Kijtoj Jesús:

—Nimitzijliáj iga ye'tekipanowani nochipa kichiwa ken kijtowa iteko, iwán kimati yej mamochiwa; inõmpa tekipanowani iteko kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wan este matatamaka kuá' nokta takualo.

⁴⁶ Pakto' inón tekipanowani iga kua' wi' iteko kasiki kichijto' ken kitekimakakej.

⁴⁷ Nimitziija' iga inón tekipanowani yawij kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko.

⁴⁸ E' siga inón tekipanowani kichiwas yej ayekti, iwán makijto ipan iyalmaj: “Noteko wejkáwaso' iga asis”,

⁴⁹ iwán pēwas iga kiknochiwas sekin tekipanowanimej, iwán pēwas iga takua, iwán sentawana iwán sekin,

⁵⁰ iteko yawi witzeti kua' inón tekipanowani ayá' kichixto'.

⁵¹ Iwán poxsan yawi kicastigarotij; kensan inomej yej mopajpantiá' iga ye'nemij. Yawi chokati iwán este tanguetzekas.

25

Kan mamixkuñtilo ipan diez takomej

¹ Jesús kijtoj:

—Kan reinarowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikej icandilmej de aceite iwán yajkij kan monamiktilo iga kixnamikitoj chokotzin.

² Cinco de yejemej moxeto'tilijkej, iwán se' cinco ye'tajlantokej.

³ Yej xetoktikej kikuikej icandilmej, e' ayá' kiwigakej aceite iga sej makatalilikan.

⁴ Yej ye'tajlantokej, kinentiayaj máj aceite ipan ibotellajmej, iyoka yej kinentiayaj ipan icandilmej.

⁵ Chokotzin poxsan wejkaj, iwán takomej inochimej kochisnekikej iwán kochikej.

6 W̄an tajkoyówal tzajtzilo': "¡W̄i'ya chokotz̄in, xikixn̄amikítija!"

7 Nochi in̄omej takomej mopejpentiketzk̄ej kan kochtoyaj, iw̄an p̄ewakej iga kataliliáj icand̄ilmej.

8 Iw̄an in̄omej cinco takomej yej mox̄eto'tilijkej, kijlijkej in̄omej yej ye'tajlantokej: "Achi xin̄emakakan̄ amoaceitej, iga némiya s̄ewi nocand̄ilmej."

9 E' takomej yej ye'tajlantokej, kijtojkej: "Ayá', akimakas iga tonochimej. Máj ȳekti x̄akan̄ xikowatij kan monamaka iga n̄o xikpiakan̄ amoaceitej."

10 Mie j in̄omej cinco takomej yej mox̄eto'tilijkej nemi ȳayaj kikowatij aceite, asi' chokotz̄in. Takomej yej kipiáyaja aceite kalakkej iw̄an chokotz̄in kan mon̄amiktilo iw̄an tzakui' kalten.

11 Iw̄an asikoj takomej yej takowatoyaj, kijtojkej: "¡Juu, juu, achi xin̄ekaltap̄owilikan̄!"

12 E' chokotz̄in kijtoj: "Nimitznojma-ijliáj iga ayá' nokta nimitzixmatij."

13 Jesús kijlij idiscipolojmej:

—X̄isatokan̄, iga ayá' ankimatij k̄eman niwejasiki, nej yej iPiltz̄in Taga'.

M̄ixkūitilo ipan eyi tekipanow̄animej

14 'Kan̄ rein̄arowa Dios ken tikita s̄e taga' yej motapialia' yej yátiya wejka ipan se' país, kinotza' itekipanow̄animej iga kikaj̄tewilij tom̄in iga makitekipanokan̄.

15 'S̄e de yejemej kimá' cinco tawaxan̄ tom̄in,* se' kimá' ome tawaxan̄ tom̄in, iw̄an se'

* **25:15 25:15** Tawaxan̄ tom̄in o bolsa de dinero: Griego "talento" yej val̄erowa k̄e' s̄e kitaniá ipan veinte años.

kimá' sešan, ijkón nochi kimajmá' ke'san wel kitekipanoltaí. Iwán yákiya wejka ipan se' tajli.

¹⁶ Iwán inón tekipanowani yej kimakakej cinco tawaxan tomín, kitekipanoj iwán kitānilij se' cinco.

¹⁷ Ijkonsan nō yej kimakakej ome tawaxan tomín, kitānilij se' ome.

¹⁸ E' yej kimakakej sešan, yajki kīyanato itomín iteko, kichkua' tajli iwán kitoga' inón tomín yej kimakakaj.

¹⁹ 'Kua' pox wejka, iteko inomej tekipanowanimej wala'j sej, íkua'ya kichij cuenta iwán yejemen.

²⁰ Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxan tomín, iwán kimá' se' máj cinco yej yéjpaya kitānilij, kijtoj: “Noteko, tinemaga' cinco tawaxan tomín, inán nigaj ono' se' cinco yej nejya niktānilij.”

²¹ Iteko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; como tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan.”

²² Máj máj asiko inón tekipanowani yej kimakakaj ome tawaxan tomín, iwán kijtoj: “Noteko, tinemakaka ome tawaxan tomín, inán nikua'jli' nawi, niktānilij se' ome.”

²³ Iteko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; iga tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan.”

24 E' kuá' asi' inón tekipanowani yej kimakakaj sesan tawaxan tomín, kijlij ipatrón: “Noteko, nej nikmatia' iga tipoxyoltakuakti' iwán titapixka kan ayá' titoga'.

25 Inón iga nimitzimakasi', iwán niktoga' motomín, e' nigaj ono' yej motatki.”

26 Iteko kijlij: “Ayéj tiye'tekipanowani, atikyolmaka iga titekipanowa, tikmatiaya iga nej nitapixka kan ayá' nitoga';

27 maséj tikawato in notomín ipan banco, ijkón kuá' nimokuepaya tinemakaya notomín wan se' alín yej kitani.”

28 Iwán kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuilikan inón tawaxantomín yej kipiaya, iwán xikmakakan inón yej kipiá diez.

29 Iga yej kipiá, máj yawij kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayá' kipiá, este yej alín kipiá yawij kikuilitij.

30 Iwán inín taga' yej atekipanojneki, xixitikan iga maono kan takomi iga ompa machokato este magueguetzeka itan.”

Kuá' yawij kijuzgarotij nochi gente

31 'Kuá' nej yej iPiltzín Taga' niwí' ken se rey, neyawalojtiwítzej noangelejmej, iwán nimotalij ipan weyi asientoj kan nirreinaroj.

32 Iwán nochi gente yej ono' ipan inín tajli yawij monechkotij no-ixtaj, iwán nej nia niky-ojyokatij, ken tikita yej kicuidarowa yolkamej kiyoyokatiá borrejojmej iwán chivojmej.†

33 Iwán borrejojmej yawij kawitij noye'kampa, iwán chivojmej yawij kawitij noopochkampa.

† 25:32 25:32 Xikita glosario “Chivo”.

34 Wān nej yej Rey nia nikijliti yej kawitij noye'kampa: "Xiwikikanya yej mitzpalewijkej noTaj iga xiye'onokan; xikalakikan kan Dios reinarowa. Ijkón kine' Dios desde iga mochij inín tajli.

35 Nimayana' iwán amejemen annetamakakej; kuá' ni-atanekia, aneamakakej; kuá' ninemiá kan ayéj nochan, annekochtijkej amochan.

36 Kuá' anikpiaya notzótzol, annetzotzolyotijkej; kuá' niwetitoya, aneomemawijkej; kuá' nonoya preso, anepaxalowilítoj."

37 Iwán yej kichiwaj ken Dios kineki, kijoskej: "NoTeko, ¿kémán nimitztakej iga timayantinemiá iwán nimitztamakakej? ¿O kémán nimitztakej iga tatanehtinemiá iwán nimitzamakakej?

38 ¿Kémán nimitztakej iga tinemiá kan ayéj mochan iwán nimitzkochtijkej nochamej? ¿O kémán mitzpoloj motzótzol iwán nimitztotzolyotijkej?

39 ¿O kémán nimitztakej tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel iwán nimitzpaxalowilítoj?"

40 El Rey kijtoj: "Nej nimitzijliáj, kuá' tejté ankichiwilijkej yej yékti inimej nokniwan yej moalimpamatij, inonwa' nej anechiwilijkej."

41 'Iwán el Rey kijlij yej onokej iyopochkampa: "Xicholokan no-ixtaj amejemen yej amonókeja iga anyawij ampoliwitij; xakan ipan tiwelon yej ayí' sewi yej ono' iga Tzitzimi' iwán iga iyangelejmej.

42 Nimayana', iwán ayá' annetamakakej,

ni-atanegui' iwán ayá' anneamakakej.

⁴³ Ninemiá kan ayéj nočan, iwán ayá' annekoctijkej amochan. Anikpiaya notzótzol, amejemen ayá' annetzotzolyotijkej; kuá' niwetitoya iwán nonoya preso, ayá' annepaxalowilitoj.”

⁴⁴ Iwán yejemej kijoskej: “NoTeko, ¿kémán nimitzitatej timayaninemi, o ti-atanektinemi, o tiwejkachanej, atikpiaya motzótzol, o tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel, iwán ayá' nimitz-palewijkej?”

⁴⁵ Iwán inón Rey kijtoj: “Nimitzijliáj iga kuá' ayá' ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwan yej moalimpamatij, nej no ayá' annechiwilijkej.”

⁴⁶ Inimej yatij kan ayí' tamis iga kiknochiwaskej, e' yej kichiwaj ken Dios kineki, yawij onotij nochipa wan Dios, ayí' mikiskej.

26

Kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

¹ Kuá' Jesús tami' nochi kijtoj inín, kijlij idiscipolomej:

² —Amejemen ankimátija iga mosta se día ásisya iyilwiyo la Pascua;* nej yej iPiltzın Taga' yawij nekitzkitij iwán yawij nemiktitij ipan cruz.

³ Iwán ijefejmej sacerdotejmej, wan yej tamachtíáj ipan la ley iwán wewetkej yej kimanđarowaj judiyojmej, monejnechkojkej çan Caifás, yej ijefej ijeféjmejpa sacerdotejmej.

* 26:2 26:2 Xikita glosario “Pascua”.

⁴ Ompa motatapowijkej iga makikitzkikan Jesús, e' matakajkayawákampa iga makimiktikan.

⁵ Kijtowayaj:

—Ayá' tikchiwaskej kuá' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwá' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

⁶ Kuá' Jesús onoya altepe' Betania chan Simón yej kipiaya lepra,

⁷ se siwá' yajki kan ono' Jesús, kiwajli' se iboteyajtzin yej kipiaya aceite yej poxsan ajwiya' iwán pox valerowa, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús kan kixnantoya mesa.

⁸ Kuá' discipolojmej inón kitakej, kuesiwikej, mojlilkej:

—¿Te iga in inín aceite kiyokatoyajkej?

⁹ Inín wel katka mamonamaka iga komati tomín, iwán inón tomín tikmajmakayaj yej ayá' motapialiáj.

¹⁰ Jesús kikagui' yej kijtojkej discipolojmej, kijtoj:

—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inín siwá'? Inón yej nechiwilij poxsan nikye'ita.

¹¹ Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej.

¹² Iga inín siwá' kitoyaj inín yej ajwiya' noyakapan, tanextiliá iga ijkín nechiwiliskej kuá' netokaskej.

¹³ Nimitzijliáj iga noyansan kan mopowas ipan inewi inín tajli, kén iga Dios tamanawiá, yawi

no mopowati yej kichij in_{in} siwa', iw_{an} ijk_{on} moejlamikis yej kichij.

Judas motajtoltiáj wan sacerdotejmej

¹⁴ Se de inomej doce idiscipoloj yej itoka' Judas Iscariote, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej,

¹⁵ iw_{an} kijlij:

—Siga nimitzpalewiáj iga xikitzkikan Jesús, ¿ké' tom_{in} annemakaskej?

Iw_{an} yejemej kipagarojkej treinta tom_{in} de plata.

¹⁶ Iw_{an} íku_a'ya Judas kitemoj keman wel makitzkikan Jesús.

Cenarowa Jesús iw_{an} idiscipolojmej

¹⁷ In_{on} día ku_a' pewa' iyilwiyo la Pascua, ku_a' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, discipolojmej kitechojkej Jesús, kitajtankej:

—¿K_{an} tikneki manimitzch_{iwili}tij tákual iga tikilwich_{iwili}skej la Pascua?

¹⁸ Jesús kijtoj:

—X_{akan} Jerusalén, ich_{an} in_{on} taga' yej ankixmatij iw_{an} xikijlik_{an}: “ToTamachtiani kijtowa ijk_{in}: Nej al_{in}san poliwi iga yáwija nemikt_{itij}, moch_{an} nikpanoltijneki iyilwiyo la Pascua iw_{an} nodiscipolojmej.”

¹⁹ Discipolojmej kichijkej ken kijtoj Jesús, iw_{an} kichijkej tákual iga kilwich_{iwili}áj la Pascua.

²⁰ Ku_a' tayowáti'ya, Jesús kixn_{an} mesa iw_{an} doce idiscipolojmej.

²¹ Mie_j takuajtoyaj, kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemen yawi nenext_{iti} iga manekitzkikan.

22 Discipolomej poxsan mokno_{matikej}; iwán sejsé pe' kitajtankej Jesús;

—¿NoTeko, ix nej?

23 Iwán Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej iwán nemi nisentakua ipansan inín plato, yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan.

24 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzın Taga' yawij nemiktiti ken ijkuilijto', e' lástima inón taga' yej yawi nenextiti iga manekitzkikan. ¡Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan!

25 Iwán Judas, yej yawi tanextiti, kijtoj:

—Tamachtiani, ¿ix nejya an?

Jesús kijlij:

—Kena, tejya nokta.

26 Mie_j takuajtoyaj, Jesús kikui' pan, kimá' gracias Dios, iwán kuá' kitatajkóloja, kimajmá' idiscipolomej, kijtoj:

—Xikuakan inín pan, ininwa' nocuerpoj.

27 Iwán kikui' se vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwán sejsé sejsé kimakatiajkij idiscipolomej, kijlijkej:

—Xikonikan amonochin,

28 iga ininwa' noesyó yej kijtojneki iga nikchiwa se'ya pacto, iga nia niktoyawati noesyó iga mia' mamoperdonaro yej kichijkej yej ayekti.

29 E' nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij inimbapa uva iyayo este kuá' tiksen-oniskej nuevo vino kan Dios reinarowa.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga ayá' kixmati

³⁰ Kuá' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka' Olivos.

³¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin inin yówal ankikajtewaskej iga anmoconfiarowaj ipan nej; iga ijkín ijkulijto': "Nikmiktij iteko borrejojmej iwán borrejojmej papayiniskej."†

³² E' kuá' ni-ojpa-isas sej, kuá' anyaskej Galilea, nej achto niati.

³³ Iwán Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁴ Jesús kijlij:

—Nej nimitzijliá iga inin yówal kuá' aya takujka kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

³⁵ Pedro kijtoj:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj iga ayá' nimitzixmati.

Iwán nochi idiscipolojmej ijkonsan no kijtojkej.

Jesús oradowa Getsemaní

³⁶ Iwán Jesús asito iwán idiscipolojmej kan kijliáj Getsemaní. Ompa kijlij idiscipolojmej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' nepa, manitajtoti wan Dios.

³⁷ Jesús kikutewa' Pedro iwán iyomexti ipilowan Zebedeo. Jesús pewa' iga poxsan moknomati' iwán moyolmiktij.

³⁸ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknomati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan, xisatokan nowan.

† 26:31 26:31 Zac 13:7

³⁹ Jesús yajki achi máj wejkatzín, iwán kitenewij Dios este motzontoga' talpan, ijkín kijtoj:

—NoTaj, siga wel mochiwas, xinemanawi iga amo manemiktikan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴⁰ Jesús yajki sej kan ono' idiscipolomej iwán kasitoy kojkochokej; iwán kijlij Pedro:

—¿Ix ni alín awel an-isatoj nowan malej se hora?

⁴¹ Xijisatokan iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Ipan amoalmajmej ankiyolmakatokej iga ankichiwaj yej ye'kti, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

⁴² Jesús sej oradoto, iwán ijkín kitajtanilij Dios:

—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochiwa iga amo manemiktikan, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' mokuepa' sej Jesús, kasikoj idiscipolomej kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj.

⁴⁴ Iwán kikajtej sej idiscipolomej iga yajki sej oradoto, inón vejwa' eyi veja iga yawi oradoti, iwán ijkonsan sej kijtoj.

⁴⁵ Iwán yajki sej kan ono' idiscipolomej, iwán kijlijkej:

—¿Ix ankojkochokejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kitekichijtokej yej ayekti iga yawij nekitzkitij, nej yej iPiltzín Taga'.

⁴⁶ Ximoketzákanya, tiákanya; wí'ya yej nenextiá.

Kikitzkiáj Jesús

⁴⁷ Jesús tatapojtóyao' iwán idiscipulojmej, kua' asiko Judas, se de inomej doce idiscipuloj Jesús. Asiko iwán mia' yej kitokatiwjtziáj. Kiwajligayaj espada‡ iwán kuawi', inimej kititan sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁴⁸ Ijkin kijtoj Judas kua' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikitkikan.

⁴⁹ Iwán Judas kitechoj Jesús, iwán kijlij:

—¿Kén tikmati, noTamachtiani?

Iwán kipipitzoj.

⁵⁰ Jesús kijlij:

—Ej, in tej ¿té tikuiko?

Iwán kisémpolójkeja in Jesús iga kikitkijkej, iwán kiwigákeja preso.

⁵¹ E' se yej nemiá iwán Jesús, kikixtij iyepadaj, iwán kinagastegui' se yej imónsojpa ijefej sacerdotejmej.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Xikena moepadaj ipan ikajlo', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij no kimiktij iga espada.

⁵³ ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniliá noTaj más de setenta y dos mil angelejmej iga manemanawikan?

⁵⁴ E' siga ijkón, ¿kéntaj mochibas ken ijkulijto'? Inón iga yekti mamochiwa kensan kijtowa itajtōl Dios.

⁵⁵ Iwán Jesús kijlij inomej gente:

‡ 26:47 26:47 Xikita glosario “Espada”.

—¿Ix anwálkej annekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej es-pada iwán kuawi'? Nej nochipa nimotáliaya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' annekitzkijkej.

⁵⁶ Nochi inín nemi panowa iga mamochiwa ken kijkuilojkej profetajmej ipan itájtōl Dios.

Iwán nochi discipolojmej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholojkej.

Jesús kijuzgarowaj chan Caifás

⁵⁷ Iwán kiwigakej Jesús iyixtaj Caifás yej ijefej sacerdotejmej. Ompa nō onoyaj yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁵⁸ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipatíoij ijefej sacerdotejmej, ompa kala' iwán motalij wan policiyajmej§ iga makita té kichiwiliskej Jesús.

⁵⁹ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej, kitemowiliayaj Jesús tejté yej ayekti kichij kansan makipantikan iga wel makimiktikan.

⁶⁰ E' akasilijkej nité yej ayekti, malej iga mia' kiyokapantiayaj Jesús. Iwán wálkej omen yej tayokapantiáj,

⁶¹ kijtojkej:

—Inín taga' kijtoj: “Nej wel nixixitina iweyitiopan Dios, iwán eyi día newiguiliá iga sej manikojpachiwa.”

⁶² Iwán ijefej sacerdotejmej, moketza', iwán kijlij Jesús:

---

§ 26:58 26:58 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwiáj?

⁶³ E' Jesús atajtoj. Iwán ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Nej nimitztajtani ipan itoká' Dios yej isato' iga xinenojma-ijlikan siga tejsya nokta Cristo yej iPiltzin Dios.

⁶⁴ Jesús kijtoj:

—Ijkón ken tej tikitoj. Iwán nimitzijliáj iga anyawij anne-itatij iga nej yej iPiltzin Taga' ni-ewatos iladoj iyē'má' Dios yej nochi wel kichjwa, iwán anne-itaskej kuá' nemi niwi' ipan mixti cielojkóbapa.

⁶⁵ Íkuá'ya ijefej sacerdotejmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi', iwán kijtoj:

—Inín taga' kimalijlij Dios. Ay'ya tiknekij máj agaj tejté makijto icontraj Jesús, némiya tikakij iga kimalijliá Dios.

⁶⁶ ¿Kén ankijtowaj amejemen?

Yejemej kijtojkej:

—¡Kichij yej ayēkti, kajasi iga mamomikti!

⁶⁷ Íkuá'ya kixaygachijchakej iwán kimagakej. Sekin kixaygatatzinakej Jesús.

⁶⁸ Kijliayaj:

—Tej Cristo, ¡siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

⁶⁹ Miejs Pedro ewatoya fuera ipan patio, se isirvientaj Caifás kitechoj iwán kijlij:

—¡Tej no tinemiá iwán Jesús yej de Galilea!

⁷⁰ E' Pedro iyixtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá' níkmáti de tē nemi titájtowa.

⁷¹ Pedro kístiáya ipan ipuertájyo patio iwán se' sirvienta kita', kijlij yej ompa onoyaj:

—Inín taga' nō nemiá iwán Jesús yej de Nazaret.

⁷² Iwán Pedro sej kijtoj iga akixmati, este kitokawij Dios iga ijkón nokta, kijtoj:

—Ayá' níkixmati in inón taga'.

⁷³ E' aya wejkatí', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwán kijlijkej:

—Mataj tejwa' nō de yejémempa iga tikakij ipan sanmotájtōl.

⁷⁴ Pedro kijtojtewa':

—Ayá' níkixmati in inón Taga'. ¡Dios mane-iknochíwa siga nemi nimitzkajkawajaj!

Iwán íkuá'ya takuiktíkisa' se kayo.

⁷⁵ Iwán Pedro kejlan yej kijtoj Jesús: “Kuá' aya takuika kayo, tia tikijtōtí eyi vej iga ayá' tine-ixmati.” Iwán Pedro kisa' ompa iwán poxsan chōga' este kualō' iyálmaj.

27

Jesús kiwigaj iyixtaj Pilato

¹ Kuá' tanési'ya, nochi ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, motajtołtijkej ken iga yawij kimiktij Jesús.

² Iwán kilpitiajkij iga kikawatōj iyixtaj Pilato yej gobernador romano.*

Ken iga migui' Judas

* 27:2 27:2 Xikita glosario “Romano”.

³ Kua' Judas kinéxtija Jesús iga makikitzkikan, iwán Jesús yáwija kimiktítij, Judas kimachilij iga pox ayékti kichij iwán kikuépiltoj sej in inón treinta tomín de plata ijefej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁴ Kijtoj Judas:

—Nej nikchij yej ayékti iga niknamá' Jesús yej ayá' nemi kichíwa yej ayékti iga makimiktikan.

Yejemej kijtojkej:

—Inón nejemen ayo' nikmatij, inónwa' tej tikmati.

⁵ Iwán Judas kitajtájkal in inón tomín weyitiopan-ijti', kistewa' iwán yajki mopipiloto.

⁶ Ijefejmej sacerdotejmej, kipejpejpenkej inón tomín, iwán kijtojkej:

—Inín tomín awel matikakikan kan tiknechkowaj ofrendajmej, iga inín ipatí' iyesyó Jesús iga yawi mikiti.

⁷ Iwán motajtoitijkej iga inón tomín, makikuikan iga mamokowa tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', kan motokaskej yej wejkachanejkej.

⁸ Inón tajli este inán itoka' Estajli iga mokowa' iga tomín yej iga kimiktijkej Jesús.

⁹ Ijkón mochij ken kijtoj el profeta Jeremías, kua' kijtoj: “Kikuikej inón treinta tomín de plata, achón ipatí' kitálijkej israelitajmej,

¹⁰ iwán iga inón tomín mokowa' tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', ijkón ken netekimá' toTeko.”†

Jesús iyixtaj Pilato

† 27:10 27:10 Zac 11:12-13

11 Jesús kiwigakej iyixtaj el gobernador, iwán kitajtan:

—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikjowa.

12 Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej ki-mandarowaj judiyojmej kitelwiayaj Jesús, Jesús até kijtoj.

13 Iwán Pilato kijlij Jesús:

—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitztelwiáj?

14 E' Jesús ayá' kijtoj nité nokta iwán in gobernador poxsan madmiradoj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

15 Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kiteki-majkawaya se preso, san katiá kijoskej la gente.

16 Ompa onoya se preso yej inochi kixmatiá iga kichíwa yej ayékti, itoka' Barrabás.

17 Kuá' la gente nechkatokej, Pilato kijlij la gente:

—¿A'yéj ankinekij manikmajkawa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej kijliáj el Cristo?

18 Iga Pilato kimatiá iga kikitzkijkej Jesús iga kixitayaj.

19 Mie j Pilato ewatoya ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, isiwa' kitatitanilij iga kijlij: “Amo te xikchiwili inín taga', yéj ayá' nemi kichíwa yej ayékti. Nej yowan niktēmi' poxsan yej ajayékti iga yéj.”

20 E' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej ki-mandarowaj judiyojmej, kijlijkej la gente iga makijtokan iga makimajkawakan Barrabás iwán Jesús makimiktikan.

21 Gobernador sej tatajtan:

—¿A'yéj de inín omēn ankinekij manikmajkawa?

Yejemej kijtojkej:

—Xikmajkawa Barrabás.

22 Pilato kitajtan la gente:

—¿Te ankinekij manikchiwili Jesús yej kitokawíaj el Cristo?

Inochimej kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

23 Pilato kijtoj:

—¿Ix te kichij yej ayēkti?

E' majya tzajtzikey iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

24 Kuá' Pilato kita' iga ayo' te wel kichíwa iga la gente majya tzajtzikey, tatekimá' iga makikuilitij a'ti iga mamomapaka[‡] iyixtaj la gente, kijtoj:

—Ayéj notechko iga mamiki inín taga', yéj ayá' kichij yej ayēkti, ompa amejemen xikitakan.

25 Iwán nochi gente kijtoj:

—Nejemenyawa' iwán nopilowan manimokuítikan iga mamiki.

26 Iwán Pilato kimajakaj Barrabás, iwán tatekimá' iga makimagakan Jesús iwán kimá' la gente iga makimiktikan ipan cruz.

27 Iwán isoldadojmej Pilato kiwigakej Jesús al palacio, iwán kipoloj komati soldadojmej.

28 Iwán kipejpetzojkej Jesús iwán kajakiltijkej tzótzol yej este chilti'san.

‡ 27:24 27:24 Iga ijkín momapá', yej kitakej kimatikej iga kijtojneki iga Pilato akiye'ita yej mochi, ayéj itechko iga mamiki Jesús.

29 Iwán kitəlilijkej ipan itzontekon se corona§ de witzti yej kiyawalchijkej, iwán kikitzkiltijkej nō se kuawi' ipan iye'ma'. Iwán motankuaketzayaj iyixtaj iga kajawilmatikej; kijliayaj:

—¡Xiye'ono iRrey judiyojmej!

30 Nō kichijchayaj, iwán iga kuawi' kikua-jkuawitekkej.

31 Kuā' támi'ya kajawilmatikej, kikixtilijkej sej inón tzótzol yej chilti' iwán kajakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta. Iwán kiwigákeja iga kimiktijtoj ipan cruz.

Jesús kiclavarowaj ipan cruz

32 Kuā' kistiáyaja ipan palacio, kasikej se taga' yej ichan altepe' Cirene yej itokā' Simón; yéjya kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

33 Kuā' asikej kan kitokawíaj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi',

34 ompa kimakakej Jesús iga makoni vino yej nenelijto' iwán yej pox chichi' iga amo mapoxkualo; e' kuā' Jesús, kimachilij, akine' konij.

35 Kuā' kiclavarójkejya ipan cruz, soldadojmej kikuikkej itzótzol Jesús iga kirrifarójkej iga makimatikan aja'yéj kikuis. Ijkón kichijkej iga mamochiwa ken kijtoj se profeta: “Kirrifarójkej notzótzol iga makimatikan aja'yéj kikuis.”

36 Iwán ómpaya motajtälkej iga kitztoyaj Jesús.

---

§ 27:29 27:29 Xikita glosario “Corona”.

³⁷ Iwán ikuapan kijkuilojkej yej kijtowa te íga kimiktijkej ipan cruz. Ijkín ijkuilijtoya: “INÍN JESÚS YEJ IRREY JUDIYOJMEJ.”

³⁸ Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, no kiclavarojkej ome yej tachteki, ipan sejsé icruz, se iladoj iye'ma', se' iyopochkampa.

³⁹ Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejtzelowiliayaj

⁴⁰ iga kijliayaj:

—Tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachiwa, moganaj ximomanawi. Siga tej iPiltzin Dios, xitemo ipan cruz.

⁴¹ Ijkonsan no ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kipinajtiayaj Jesús, iwán mojliayaj:

⁴² —Sekin kimawanawij, igánajsan awel momanawiá, siga yéj iRrey Israel, matemo ipan cruz iga maticredokan ipan yéj.

⁴³ Yéj moconfiaroj ipan Dios; inán Dios makimawanawi, siga melá' iga kineki, porque yéj kijtoj: “Nej iPiltzin Dios.”

⁴⁴ Ijkonsan no yej tachtekkej, yej no kiclavarojkej ipan sejsé cruz, kipinajtijkej Jesús.

Miki Jesús

⁴⁵ Kuá' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitíá', ijkón takomititoya este las tres tiotakpan.

⁴⁶ Iwán íkuá'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpál, kijtoj:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?

⁴⁷ Sekin yej ompa onoyaj kikakikej iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikañ, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

⁴⁸ Iwán se de yejemej motaloj iga kikuito tejté yej ken ichka', iwán kapachoj iga xoko'vinoj, kitalij ipan se weya'ojta' iga kitechol'tijkej iga makichichina.

⁴⁹ E' sekin kijtojkej:

—Xikajtewa, matikitakañ siga wi' in Elías iga kimañawiki.

⁵⁰ Jesús sej tzájtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya.

⁵¹ Íkuə'ya tzótzol* yej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pəwa' ajko iwán tzayantiwəłaj este tani. Mojolīn tajli iwán este xaxamañi' temej.

⁵² Iwán animajxapomej tajtapowikej; iwán mia' yej miktokej, yej kicređojkej Dios, ojojpa-isakej.

⁵³ Inimej kijekiskej animajxapoko kuə' Jesús ojpa-ísa'ya, iwán yajkij ipan weyi-áltepe' Jerusalén, iwán ompa mia' kitakej.

⁵⁴ Ijefej soldadojmej iwán yej iwán kicuidərojtoyaj Jesús, kuə' kitakej molīn tajli iwán nochi yej mochi, poxsan majmawikej iwán kijtojkej:

—Mataj melá' inin taga' iPiltzin Dios.

---

* 27:51 27:51 Xikita glosario "Cortina".

55 Ompa onoyaj mia' siwatkej yej wéjkan san tajtachixtoyaj yej kipalewijnemiáj Jesús iwán kitokakej desde Galilea.

56 Nō ompa onoya María Magdalena, María yej iye'pa Jacobo iwán José, iwán iye' yej ip-ilówampa Zebedeo.

Motoka Jesús

57 Kuá' némiya tayowati, walaj se taga' yej motapialiá yej itoka' José, yej ichan altepe' Arimatea, yéj nō idiscípuloj katka Jesús.

58 Inín taga' yajki kitato Pilato iwán kitaj-tanilij icuerpoj Jesús iga makitoka; iwán Pilato tatekimá' iga makimakakan.

59 José kiku' icuerpoj Jesús, kikikimiloj iga se sábana yej ejto'.

60 Iwán kitokato ipan se animajtaxapo'† yej kichiwilíjkejo' José. Kuá' kitentzákua'ya animajxapo' iga se weyiyawalte'ti, yáikiya.

61 Ompa onoya María Magdalena iwán se' María, ejewatoyaj itenoj animajxapo'.

Kicuidqrowaj Jesús kan motoga'

62 Ipan se'ya día, día kuá' mosewilo, ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato,

63 kijlitoj:

—Tekiwaj, nejemen nikelamikij iga inón yej takajkayawa, kuá' aya miki, kijtoj iga kuá' kipi-aya eyi días iga mikto', yawi sej ojpa-isati.

---

† 27:60 27:60 Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitokaj yej mi'. Kitzakkej iten xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

⁶⁴ Inón iga xitatekimaka iga makicuidarotij kan motoga' eyi día, amo santá' yaskej idiscipolojmej iwán kikixtiskej icuerpoj iwán kijtoskej: “Ojpa-isa'ya kan miktoya.” Ijkón majya sej takajkayawaskej que achto.

⁶⁵ Pilato kijtoj:

—Nigaj ono' soldadojmej iga maticuidarotij. Xakan iwán xikitakan iga maye'tzakto animajxapo'.

⁶⁶ Iwán yajkij iwán kiye'tzakkej animajxapo', kitəlilijkej se sello inón te'ti yej kitentzakto' animajxapo', iwán ompa kikajtejkej soldadojmej iga maticuidarokan.

28

Ojpa-isa' Jesús kan miktoya

¹ Kuá' pánoja día iga mosewilo, kuá' tanestíwi'ya sej ipan domingo, María Magdalena iwán se' María, yajkij kitatoj kan motoga' Jesús.

² Iwán poxsan molin tajli iga walaj ipan cielo se iyángel Dios este kan tokto' Jesús. Iwán kena' weyite'ti yej iga tentzaktoya animajtexapo', iwán motalij ipan inón weyite'ti.

³ Inón ángel petaniá ken tikita kuá' tapetani, iwán itzótzol este ichkati'.

⁴ Kuá' soldadojmej inón kitakej kuekuechkakej iga majmawikej iwán wetzikej, kajkej ken tikita yej miktokej.

⁵ El ángel kijlij siwatkej:

—Amo ximajmawikan. Nej nikmati iga ankitemowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz.

⁶ Ayá' nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya, kensan kijtoj. Inán xikitakij kan kitalkaj.

⁷ Iwán xákanya semi, xikmatiltikan idiscipolojmej: “Yéj miktoyay, e' ojpa-ísa'ya sej, iwán yéj yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej.” Inón yej niwajaj nimitzmatiltikoj.

⁸ Iwán siwatkej kiskej animajtexapoko, malej majmawikej, e' yejemej paktiayaj iga kijlitoj idiscipolojmej nochi yej kitakej.

⁹ Iwán Jesús mixnextij iyixtajmej siwatkej iwán kisaludarojkej. Yejemen kitechojkej Jesús, iwán kiweyimatiltijkej este kijikxinapalojkej.

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Xakan xikijlitij noknimej iga mayakan Galilea, iwán ompígaya ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldadojmej

¹¹ Mij inimej siwatkej nemi yawij, sekin soldadojmej yej tacuidaroyaj, yajkij ipan altepe', iwán kipowilijkej ijefejmej sacerdotejmej nochi yej mochi.

¹² Inimej ijefej sacerdotejmej yajkij tajtoj wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motajoltijkej iwán kimakakej komati tomjn soldadojmej,

¹³ kijlijkej ijkjn:

—Amejemen xikijtukan iga tayowakan, mij ankochtoyaj, walkej idiscipolojmej Jesús iwán kichtekkej icuerpoj.

14 Siga el gobernador makimati nochi inín, nejemēn niawij nikyolyamanatij, iwán até mitzchīwiliskej.

15 Iwán soldadojmej kikuikej inón tomín, iwán kichijkej ken kijlijkej. Iwán ijkón kipowaj judiy-ojmej este inán.

Jesús kijtowa te makichiwakan iyapostolejmej

16 Ijkón iga inón once apostolejmej* yajkij Galilea, ipan tepe' kan Jesús kijtoj iga mayakan.

17 Kuá' kitakej Jesús, kiweyimatiltijkej; malej iga sekin ayá' kitawelcredowayaj.

18 Jesús kitechoj idiscipoloymej, iwán kijtoj:

—Inán Dios kichij iga wel manirreinaro ipan cielo iwán nigaj ipan tajli.

19 Xakan noyan kajkan onolo' ipan nochi paismej iwán xiknextilikan inomej gente iga manetokakan; xikbautizarokan ipan itoka' toTaj, ipan itoka' tePiltzin iwán ipan itoka' el Espiritu Santo,

20 iwán xiknextilikanya iga makichiwakan nochi yej nimitzijlijkej. Iwán xikmatikan iga nej nono' amowan nochipa, este kuá' tamis inín tajli. Ijkónyawa'.

---

* 28:16 28:16 Xikita glosario “Apóstol”.

Isthmus-Mecayapan Nahuatl
Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtōl toTēko ipan
mela'tájtōl New Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nahuatl, Isthmus-Mecayapan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source
files dated 17 May 2025

8d5b6a33-8846-5c0f-ae8f-62c94f894f7b